

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.

Andra Kammaren.

N:o 39.

Lördagen den 15 April.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande April.

§ 2.

Herr Sjöberg begärde ordet och anförde: Vid Kammarens sammanträde sistlidne Tisdag den 11 dennes beslöts, att Stats-Utskottets memorial N:o 50, med förslag till sammanjemkning i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Justitiekanslerens aflöning, skulle för andra gången bordläggas. Nyss förut hade vid nämnda sammanträde blifvit bordlagdt äfven Stats-Utskottets utlåtande N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rotering af de så kallade frisocknarne i Örebro län. Då det nu är af vigt, att det i förstnämnda memorial N:o 50, framlagda förslag till sammanjemkning af Kamrarnes olika beslut i fråga om vilkoren för förhöjd aflöning åt Justitiekansleren varder vid näst härefter följande, möjligen endast för bordläggning af inkommande betänkande afsedda sammanträde afgjort, på det att sjelfva hufvudfrågan, eller den om beloppet af berörda aflöning må kunna blifva föremål för så kallad gemensam votering; så, och då sådan votering kommer att ega rum nästa Lördag, får jag vördsamt föreslå, att sagda memorial N:o 50, måtte på föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras att förekomma till behandling före nyssnämnda utlåtande N:o 49.

Denna Herr Sjöbergs framställning blef på Herr Talmannens derom gjorda proposition af Kammaren bifallen.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel;

Andra Kammarens Prot. 1876. N:o 39.

N:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af statsanslag till utförande af kajbyggnads- och muddringsarbeten vid kofferdihamnen i Karlskrona;

N:o 57, angående antalet egenhändiga underskrifter å Riksgäldskontorets obligationer;

N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående afsondring af jord från kronan tillhöriga gatehuset N:o 12 Rörum i Kristianstads län till plats för ny kyrkobyggnad för Rörums församling;

N:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående skatteköp af det till Ramlösa helsobrunn upplåtne kronohemmanet Köpinge N:o 4, $\frac{1}{2}$ mantal i Raus socken inom Malmöhus län;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 32, i anledning af väckta förslag om ändring af gällande stadganden dels rörande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med hvad dertill hörer jemte prestgård, dels ock i fråga om grunderna för utgörandet af församlingens bidrag för folkskoleundervisningens upprätthållande.

Andra Kammarrens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11 (i samlingen N:o 35), angående de så kallade nattågens inställande å statens jernbanor.

Nämnda ärenden skulle sättas främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 4.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 21, angående åläggande för de statens embetsverk, hvilkas räkenskaper granskas af Riksdagens revisorer, att i räkenskapen under särskildt konto upptaga från dem utbetalda anslag med eventuel återbetalningsskyldighet.

Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Onsdagen den 19 April.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Upplästes till justering protokollen för den 11 och 12 innevarande April.

I sammanhang dermed begärdes ordet af

Herr Axel Bergström, som yttrade: Sedan Kammaren vid sammanträde den 12 i denna månad antagit och fastställt det af dess enskilda Utskott under åberopande af stadgandena i § 13 moment 3 af Riksdagsordningen, föreslagna ordnande i särskilda valkretsar af de städer, hvilka icke hvarför sig ega en folkmängd af tiotusen, biföll Kammaren äfven slutligen Utskottets hemställan:

“att hvad så är stadgadt skall gälla till efterrättelse ej allenast då nya val för 2:dra Kammaren i hela riket första gången hädanefter komma att förrättas, utan äfven sedermera intill dess Kammaren, till följd af gällande föreskrift, ånyo ordnar valkretsarne och beslutet derom kan vinna tillämpning för de städer, som då ega mindre än 10,000 invånare.“

Emot Kammarens i denna fråga fattade beslut, så vidt derigenom enskilda Utskottets nysberörda hemställan af Kammaren bifallits, får jag, som, ehuru närvarande, icke deltog uti den öfverläggning, hvilken föregick ärendets afgörande, härmed anmäla min reservation, hvilken jag grundar på följande skäl.

Riksdagsordningens 13 § 3 moment stadgar endast, att städer med ofvan uppgifna folkmängd skola, sedan Konungen första gången fördelat dem i särskilda valkretsar, derefter hvar tionde år af Kammaren enligt bestämda grunder ordnas i sådana kretsar; men innehåller icke något om den tid, när ett af Kammaren uti ifrågakvarande afseende fattadt beslut skall vinna tillämpning. Vid sådant förhållande och då 83 § Regeringsformen uttryckligen förmår, att någon för framtiden gällande förklaring af grundlagarne icke må stadgas utan på det sätt, som vid ändringar i dem iakttagas bör, hade, enligt min åsigt, Kammaren af skyldig månhet om grundlagens helgd bort in-

skränkta sig till att ordna städerna i valkretsar och afhålla sig från att, på sätt i detta ärende skett, fullständiga bestämmelserna i först åberopade grundlagsrum genom en supplerande förklaring, hvars riktighet dessutom på goda grunder kan ifrågasättas och hvars promulgation genom Kongl. Maj:t möjligen kan nöta betänkligheter. Långt bättre hade varit, att Kammaren, som ju icke utgör mera än en af de tre makter, hvilka ega tillsammans i stadgad ordning ändra eller förklara grundlagarne, åt vederbörande rättsskipande myndigheter öfverlemnad att under den mellantid, som kan förflyta till dess den nya valkretsanordningen ostridigt bör lända till efterrättelse, i hvarje särskildt uppkommande fall pröfva och förklara hvad som enligt grundlagens rätta förstånd bör anses vara uti ifrågavarande afseende stadgad.

Herr *Bergius* anmälde äfvenledes sin reservation mot det ifrågavarande beslutet.

Herr *Asker* anförde: Då den ärade talare, som nyss hade ordet, förklarade sig mån om grundlagens helgd, förefaller det mig besynnerligt, att han i denna fråga afgifvit motiverad reservation. Han var likväl sjelf närvarande vid öfverläggningen i Kammaren och hade följaktligen då tillfälle att i sjelfva saken andraga allt hvad han ansett behöfligt. För min del anser jag mig, under åberopande af grundlagen, böra förklara, att jag icke tror det vara lämpligt eller gagneligt, att motiverade reservationer flere dagar efter öfverläggningens avslutande afgifvas beträffande frågor, i hvilkas behandling man haft tillfälle att personligen deltaga.

Herrar *Wieselgren*, *Torpadie*, *Thomasson*, *Lundegård*, *H. Lundqvist*, *Gasslander* och *Holmqvist* begärde derefter hvar för sig att i dagens protokoll få antecknad sin reservation mot det uti sammanträdet den 12 i denna månad fattade beslut, hvarigenom Kammarens Enskilda Utskotts i utläsutet N:o 33 gjorda slutliga hemställan blifvit bifallen.

Herr *Axel Bergström*: Herr Talman! För min del har jag mig icke bekant något stadgande i grundlagen, som förbjuder den, som vill anmäla sin särskilda mening, att i korthet anföra de skäl, hvarpå denna mening är grundad; och då jag af särskilda omständigheter förhindrades att deltaga i den öfverläggning, som vid frågans behandling inom Kammaren egde rum, ansåg jag min pligt bjuda mig att på detta sätt anmäla min särskilda mening i en så vigtig sak. För ett sådant tillvägagående kan jag ock åberopa præcedensfall, enär flera gånger tillföre motiverade reservationer inom denna Kammarare afgifvits. För att icke på något sätt kunna anses hafva återupptagit diskussionen i frågan, aflattade jag min reservation *skriftligen*; och jag tror fortfarande det hafva varit min rättighet att få nu aflemla densamma.

Herr Leijer: Äfven jag ber att mot Kammarens beslut i den omförmälda frågan få afgifva min reservation och anhåller derjemte att på samma gång få förklara, att jag anser det vara min grundlagsenliga rättighet att nu anmäla denna min särskilda mening.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, godkände Kammaren de upplästa protokollen.

§ 2.

Föredrogs, men blefvo ånyo bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtanden N:is 19 och 56—59;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 32; samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11 (i samlingen N:o 35.)

Herr vice Talmannen Wijk yttrade: Jag tager mig friheten hemställa, att Kammaren måtte besluta, det Stats-Utskottets nu för andra gången bordlagda utlåtande N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel, måtte å föredragningslistan uppföras främst bland de ärenden, som skola afgöras måndagen den 24 dennes.

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit blef af Kammaren bifallet.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial N:o 50, med förslag till sammanjemkning i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Justitiekanslerens aflöning; och blef protokollsutdrag rörande detta beslut genast efter dess fattande inför Kammaren justeradt.

§ 4.

Anmäldes och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 23, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel;

N:o 60, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Justitiekanslerns aflöning; och

N:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående Norr-

bottens läns fördelning i fyra domsagor, omfattande hvardera ett af länets fyra fögderier; samt

Andra Kammarrens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 9 (i samlingen N:o 34), i anledning af väckt förslag om aflåtaude af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående lagstiftning med afseende å arbetare, som i arbete utom deras hemort taga anställning.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Efter föredragning af Andra Kammarrens Enskilda Utskotts förslag till Kammarrens underdåniga skrifvelse N:o 22, angående vissa städers indelning i valkretsar, blef nämnda förslag på begäran bordlagdt.

Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.

Torsdagen den 20 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Föredrogs och bordlades ånyo Stats-Utskottets utlåtande N:o 23, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde hufvudtitel.

I sammanhang med bordläggningen af detta ärende anförde

Herr vice Talmannen Wijk: Jag tager mig friheten hemställa till Kammaren, att Stats-Utskottets, nu för andra gången bordlagda utlåtande N:o 23, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel, måtte få uppföras på föredragningslistan näst efter samma Utskotts utlåtande N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel.

Denna Herr vice Talmannens framställning blef, på derom af Herr Talmannen gjord proposition af Kammaren bifallen.

§ 2.

Efter föredragning af Stats-Utskottets memorial N:o 60, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Justitiekanslerns aflöning, godkände Kammaren den i berörda memorial föreslagna voteringspropositionen.

§ 3.

Föredrogs, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 61;

Andra Kammarens andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 9 (i samlingen N:o 34); samt

Andra Kammarens Enskilda Utskotts förslag till Kammarens underdåniga skrifvelse N:o 22, angående vissa städers indelning i valkretsar.

§ 4.

*Angående
rotering af de
s. k. frisock-
uarne i Örebro
län.*

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rotering af de så kallade frisockuarne i Örebro län.

I förenämnda Kongl. proposition (N:o 20), hvilken varit till Stats-Utskottets behandling öfverlemnad, hade Kongl. Maj:t gifvit Riksdagen tillkänna, hurusom, efter det Kongl. Maj:t den 31 Januari 1868, i öfverensstämmelse med Riksdagens år 1867 fattade beslut, förklarar, att de tjänstbarheter, hvilka ditills, mot befrielse från rotering, ålegat Axbergs, Hofsta och Kils socknar samt några hemman af Glanshammars och Ringkarleby socknar af Örebro län att till Dylta svafvelbruk utgöra, skulle från och med den 14 Mars 1869 upphöra, samt Kongl. Maj:t derpå den 4 Juli 1868 dels förordnat, att ifrågavarande frisocknehemman skulle inroteras under Nerikes regemente i öfverensstämmelse med de grunder, som för indelning till ordinarie rotering i allmänhet funnes stadgade, och roteringsskyldigheten från den dag, tjänstbarheterna upphört, utgöras medelst vakansafgift, intilldess effektiv rotering kunde blifva påbuden, dels ock åt en särskild kommission uppdragit roteringsens verkställande, dervid föreskrifterna i Kongl. instruksjonen den 20 December 1825 skulle i tillämpliga delar lända till efferrättelse, så hade, sedan den sålunda beslutade roteringsindelingen blifvit verkställd, besvär öfver densamma af åtskilliga fräsehemmansegare anförts, hvilka besvär Arméförvaltningen och Kammarkollegium uti afgifvet gemensamt utlåtande förklarar sig anse böra lemnas utan afseende. Och hade Kongl. Maj:t, som äfven för sin del gillat ifrågavarande indelningsförslag, öfverlemnat detsamma till Riksdagens granskning och godkännande.

Utskottet, hvilket ej heller funnit något att vid sjelfva indelningsförslaget crinra, men, då för närvarande arbeten påginge, åsyftande ett ordnande af rikets försvarsverk på sådana grunder, att, bland annat, roteringsskyldigheten skulle komma att upphöra, ansett det mindre lämpligt, om under tiden för samma arbeten en effektiv rotering, särdeles af den stora omfattning, som här vore i fråga, komme att verkställas, hade hemställt:

att Riksdagen, under anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t föreskrifva, att den roteringsskyldighet, som, jemlikt det angående rotering af de så kallade frisockuarne i Örebro län upprättade förslag, skulle dessa socknar åligga, måtte få medelst erläggande af vakansafgift fullgöras, ville för sin del, och på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, godkänna samma förslag.

Rörande denna fråga uppstod nu öfverläggning, hvarunder anfördes af

Grefve Björnstjerna: Det förefaller mig, som om Stats-Utskottets förevarande förslag till svar på Kongl. Maj:ts proposition icke saknade sin märkvärdighet. Under en lång följd af år och ännu i denna stund pågår i åtskilliga delar af vårt land extra rotering; öfverallt har man vid dess uppgörande begagnat samma uttryck, som Kongl. Maj:t i sin skrifvelse i ämnet till Riksdagen använt, d. v. s., att roterings-skyldigheten skall från den dag tjenstbarheterna upphört utgöras medelst vakansafgift, intilldess effektiv rotering kan blifva påbudena. Då nu extra rotering, såsom sagdt är, pågått under en lång följd af år, utan att det fallit Kongl. Maj:t in att anbefalla någon effektiv rotering, kan en sådan åtgärd nu så mycket mindre ifrågasättas, som en omorganisation af vårt härväsende möjligen är nära förestående. Desto märkvärdigare är det då, att Stats-Utskottet särskildt för dessa hemman inom Örebro län föreslagit Riksdagen att fatta ett beslut, hvarigenom de, äfven om den gamla arméorganisationen bibehålles, aldrig skola kunna effektivt roteras, utan endast blifva skyldige att erlägga vakansafgifter.

Hvar och en här torde känna, att jag icke är någon vän af vårt nuvarande försvarsväsende. Jag anser detta i det skick, det nu befinner sig, icke vara i ringaste mån betryggande för vår sjelfständighet; ingen kan således lifligare än jag önska förändring härutinnan. Men jag kan icke heller dölja för mig möjligheten deraf, att Riksdagen ej kan komma öfverens om grunderna för en tillfredsställande förändrings genomförande och att vi således fortfarande nödgas bygga vårt försvarsväsende, på den gamla grunden. Blir detta en nödvändighet, är det gifvet, att vi äfven hufvudsakligen måste bibehålla indelningsverket sådant det nu är. Om en eller annan jemkning, såsom om ett förändradt sätt att anskaffa karl, m. m. dylikt, vill jag ej tala; detta allt är småsaker. Hufvudsaken är, att den nuvarande grunden kvarstår, d. v. s., att manskapet är boende på landet på en gång för alla bestämda ställen, så att befälet alltid vet, hvarrest truppen finnes; ty ingen lärer väl kunna på allvar förorda, att vi skulle anskaffa 30,000 man genom värfning och sedan hålla denna truppstyrka i garnison. Under sådant förhållande måste vi icke allenast söka bibehålla hvad vi redan hafva, utan äfven tillse, att ingen del af landet lemnas utan stamtrupp. Då nu den del af Nerike, hvarom här är fråga, saknar dylik trupp, måste en sådan anskaffas och således verklig roterings-skyldighet der äläggas. När nu Kongl. Maj:t aldrig försökt att på egen hand förvandla penningafgifterna till effektiv rotering, kan jag icke förstå, hvarföre man för detta undantagsfall skulle besluta en bestämmelse, som, ifall regering och Riksdag skulle önska anbefalla verklig rotering i dessa socknar, onödigtvis försvarade detta.

På de skäl jag nu anført, anhåller jag om afslag å Stats-Utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan, och att Kammarerna i stället ville besluta *att Riksdagen för sin del och på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, godkänner förslaget till de s. k. frisoeknarnes i Örebro län rotering.*

Herr O. B. Olsson: Föregående talare nämnde, att det aldrig

*Angående
rotering af de
s. k. frisoek-
narnes i Örebro
län.
(Forts.)*

Angående
rotering af de
s. k. frisoek-
narne i Örebro
län.
(Forts.)

kunde falla Kongl. Maj:t in att anbefalla effektiv rotering för rotar, hvilka förut varit befriade mot erläggande af vakansafgift. Sådant skedde dock för 4 eller 5 år sedan i Skåne, der icke mindre än 400 nummer, hvilka stått vakanta i 50 år, blefvo uppsatta. Skulle emellertid, på sätt Grefve Björnstjerna antydt, Kongl. Maj:t numera beslutit, att icke för framtiden anbefalla effektiv rotering för sådana rotar, som för närvarande erlägga vakansafgift, då är ju den af Stats-Utskottet föreslagua bestämmelsen fullt tillfredsställande. Dessutom och då Riksdagen förut uti underdånig skrifvelse uttalat sin önskan, att indelningsverket måtte upphöra och en annan arméorganisation antagas, synes det mig olämpligt att hos Kongl. Maj:t begära, att ifrågavarande roteringskyldiga hemman skola effektivt roteras.

Talaren anmärkte vidare, att, om statsmakterna ej blifva ense om en förändrad härorganisation och indelningsverket således fortfarande bibehålles, det vore olämpligt att fortfarande tillåta en del roteringskyldige hemman att mot erläggande af vakansafgift slippa effektiv rotering. I händelse förhållandet skulle blifva sådant, så ser jag dock icke något hinder, att, med afseende å de roteringskyldige hemman inom de s. k. frisoeknarne i Örebro län, Kongl. Maj:t uti proposition hos Riksdagen begär, att nämnda hemman måtte få roteras och jag gör mig viss om, att Riksdagen icke nekar bifalla till en sådan proposition.

För min del yrkar jag bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr *Per Nilsson* i Råby instämde med Herr O. B. Olsson.

Grefve Björnstjerna: Jag begriper icke, huru den siste talaren kan påstå, att jag yrkat effektiv rotering nu genast å de så kallade frisoeknarne i Örebro län. Jag har icke framställt något yrkande derom, utan endast anhållit, att Kammaren måtte fatta sitt beslut i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, det vill säga inrymmandet af en möjlighet för Kongl. Maj:t, att — i händelse förhållandena i en framtid skulle sådant påkalla — anbefalla effektiv rotering. Denna möjlighet ligger bevarad uti de uti Kongl. Maj:ts förslag begagnade ordalagen, men är deremot utesluten i Stats-Utskottets förslag.

Hvad åter beträffar de af talaren omnämnda 400 vakanta rotar i Skåne, hvilka för några år sedan uppsattes, var det Kongl. Maj:t och Riksdagen *gemensamt*, icke Kongl. Maj:t ensam, som beslöt denna åtgärd.

Talaren anmärkte vidare, att, om framdeles visar sig, att effektiv rotering af ifrågavarande hemman är nödvändig, så är Kongl. Maj:t oförhindrad att föreslå Riksdagen en dylik åtgärd och Riksdagen lika oförhindrad att godkänna densamma, hvarefter roteringen i vanlig ordning skall utgöras. Jag betviflar detta. Hafva de båda statsmakterna en gång tillförsäkrat dessa rotehållare befrielse från roterings utgörande mot erläggande af ständig vakansafgift, torde Kongl. Maj:t och Riksdag sedermera svarligen kunna påbjuda något annat. Om deremot Riksdagen nu fattar beslut i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, förefinnes intet hinder för en dylik effektiv roterings påbudande

om Kongl. Maj:t och Riksdagen derom framdeles blifva ense. Att ett dylikt beslut skulle innebära en motsägelse mot Riksdagens föregående skrifvelse angående ny härordning, kan jag omöjligen inse.

Jag yrkar fortfarande bifall till hvad jag nyss hade äran föreslå.

*Angående
rotering af de
s. k. frisock-
narne i Örebro
län.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Den förste talaren började sitt anförande med att finna, det Stats-Utskottets föreliggande förslag vore märkvärdigt. För min del finner jag lika mycket märkvärdigt i talarens eget uppträdande, derutinnan att han, som är varm vän af den allmänna värnepligten, kan försvara indelningsverkets bibehållande. Efter de föredrag i försvarsfrågan, talaren förut många gånger haft, hade jag ej från det hållet väntat detta uttalande i dag.

Jag begärde egentligen ordet i anledning af samme talares yttrande nu senast, att, om Riksdagen ej fattar beslut i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, ifrågavarande hemman inom Örebro län aldrig skulle kunna effektivt roteras. Det synes mig dock utom allt tvifvel, att — oafsedt det beslut Riksdagen uti föreliggande fråga må fatta — regering och Riksdag gemensamt ega rätt ålägga effektiv rotering. Således skulle, enligt min uppfattning, om i framtiden effektiv rotering utaf de s. k. frisocknarne i Örebro län anses nödvändig, Kongl. Maj:t vara oförhindrad att derom afgifva proposition och Riksdagen att dertill lemna sitt godkännande.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Bågenholm: Icke heller jag kan biträda Stats-Utskottets i dess nu föredragna utlåtande gjorda hemställan. Godkännes nemligen densamma och det sedermera inträffar att Kongl. Maj:t överlemnar till Riksdagens pröfning ett förslag till effektivt fullgörande af roteringen inom dessa frisocknar, så kan, om Utskottets utlåtande i oförändradt skick nu vinner Riksdagens bifall och ifrågavarande rotar således sättas på vakans, enligt min åsigt, aldrig ifrågasättas annat än att de roteringsskyldige skola betala de fastställda vakansafgifterna och dessa rotar ställas sålunda i ett anuut förhållande än andra rotar. Jag föreställer mig, att vid en blifvande organisationsplan de nuvarande roteringsförhållandena på ett eller annat sätt försvinna, men jag anser, att vid det tillfället alla böra vara likställda och följaktligen dessa frisocknar, som sedan den 14 Mars 1869 haft åliggande att betala vakansafgift, böra i allo vara likställda med all annan roterad jord. Jag kan likväl icke se, att förhållandet skulle så blifva, om vi fatta ett beslut i öfverensstämmelse med Utskottets framställning, och jag tager mig därför friheten att värdsamt föreslå, det Kammararens beslut måtte lyda sålunda: Att Riksdagen, som för sin del godkänner hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende å den roteringsskyldighet, hvilken jemlikt det angående rotering af de så kallade frisocknarne i Örebro län upprättade förslag dessa socknar åligga, anhåller att denna roteringsskyldighet tillsvidare måtte få medelst erläggande af vakansafgift fullgöras.

*Angående
rotering af de
s. k. frisöck-
narne i Örebro
län.
(Forts.)*

Grefve Björnstjerna: För att icke åstadkomma någon splittring vill jag afstå från mitt yrkande och förena mig med Herr Bågenholm.

Öfverläggningen förklarades slutad. Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner enligt de yrkanden som förekommit, bifölls Utskottets hemställan.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående aflöning åt en Statsminister m. m., äfvensom en inom Första Kammaren i ämnet väckt motion.

§ 6.

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.*

Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ny lönestat för Statskontoret.

Vid föredragning af den s. k. lönerogleringskomiténs underdåniga betänkande och förslag angående löneroglering m. m. för *Statskontoret* hade, enligt hvad berörda, den 24 sistlidue Januari till Riksdagen aflåtna nådiga proposition (N:o 13) gaf vid handen, Kongl. Maj:t auset en omorganisation af Statskontoret i förening med löneroglering för verket böra ega rum samt nämnda organisation byggas på följande grunder:

att Statskontorets chef skulle erhålla ensam beslutanderätt, åtminstone i alla de ärenden, som ej anginge verkets egen ekonomi och organisation eller befordringar derinom, utlåtanden öfver författningar, meddelande af allmänna föreskrifter, räkenskapers form och arbetsredogörelser;

att statskommissarie-embetena skulle med de nuvarande kamrera-rebefattningarne sammaslås;

att Statskontorets betalningar skulle verkställas genom anvisningar å Riksbanken, äfvensom att Statskontoret skulle mottaga sin uppbörd allenast genom attester från Riksbanken;

att i afseende å fondernas förvaltning skulle småningom genomföras den grundsats, att desamma måtte placeras allenast i vissa slags obligationer; samt

att arbetstiden för verkets embets- och tjänstemän blefve utsträckt till sex timmar om dagen.

Och hade Utskottet uti förevarande utlåtande hemställt under *litt. a:*

att Riksdagen, utan att i afseende å förslaget om bestämmande

af arbetstidens längd meddela något beslut, måtte i öfrigt godkänna de af Kongl. Maj:t föreslagna grunder för omorganisation af Statskontoret.

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Efter uppläsning af denna hemställan, lemnades ordet på begäran till

Herr Gasslander, som yttrade: Jag har i ett skriftligt anförande framställt några anmärkningar mot Stats-Utskottets utlåtande, men som jag af svaghet icke kan uppläsa detsamma, anhåller jag om biträde af tienstgörande kanslisten.

Anförandet, hvilket derefter, enligt Herr Gasslanders begäran, af en Kammarrens tjensteman upplästes, var så lydande:

Riksdagen har begärt omdaning af de förvaltande verken för vinnande af besparing och om möjligt större enkelhet i förvaltningen.

Det har dock icke varit Riksdagens mening att uppnå dessa mål vare sig på bekostnad af den säkerhet och förmån, förvaltningen för närvarande erbjuder eller så att allmänheten skulle få större omgång än nu för erhållande af betalning från statsverket.

Jag vill försöka att visa, att båda dessa klägenheter komma att blifva en följd af den föreslagna omdaning af Statskontoret, såvida den genomföres. För att undvika vidlyftighet hänvisar jag till den fullständiga utredning af ämnet, som komiténs och statskontorets underdåniga utlåtanden innehålla.

Vidkommande Statskontorets utlåtande yttrar Herr Statsrådet och Chefen för Finans-departementet vid ärendets föredragning inför Hans Maj:t Konungen, att de tienstgörande statskommisarierna i nästan alla punkter afstyrka såväl presidentens som öfriga komiterades framställningar. Och fortsätter Herr Statsrådet, att statskommisarierna mot de af komiterade föreslagna lönebelopp intet hafva att invända, under förutsättning att Statskontorets nu varande organisation nästan oförändrad bibehålles. Jag skulle göra mig skyldig till misstyding om jag åt denna af Herr Statsrådet vidtagna sammanställning af de slut, till hvilka statskommisarierna kommit, sökte gifva annan mening, än att Herr Statsrådet dermed åsyftat att framhålla den synnerliga vikt vid ärendets afgörande, som synes böra tillmätas desse i saken erfarne mäns omdömen.

Oaktadt denna erinran kan jag för min del icke i allt omfatta statskommisariernes mening, som synes mig röja för mycken benägenhet för stillastående. Ännu mindre tilltalande synas mig dock åtskilliga delar af det framlagda förslaget.

Då det emellertid torde böra anses för regeringens ensak att tillse att den icke blir illa betjenad af underlydande embetsmän, skulle jag alldeles icke ansett mig uppfordrad att uppträda med klander mot ifrågavarande förslag, om till statskontorets befattning icke hörde annat än att tillhandagå regeringen med erforderliga utredningar och med verkställighet af dess påbud och föreskrifter.

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

Det är vid omdaning af Statskontoret två saker, för hvilka Riksdagen icke kan vara likgiltig: fondförvaltningen och den ordning, som stadgas för allmänhetens rätt att erhålla betalning från statsverket.

Beträffande först *fondförvaltningen* anhåller jag att få fästa Kammarrens synnerliga uppmärksamhet derpå, att regeringens förslag i denna del är i den viktigaste omständigheten afvikande från framställningarne af komiterades flertal, inberäknadt presidenten i statskontoret, från det af en reservant, ledamoten af denna Kammarare på dalabänken afgifna särskilda yttrande och från statskommissariernes utlåtande. Regeringens förslag är sålunda uteslutande byggt på Herr Statsrådet och Chefens för Finans-departementet insigt i frågan. Hans anförande är så uppställt, att denna omständighet möjligen undgått en eller annan af denna Kammares medlemmar. I anledning deraf skall jag söka framlägga huru härmed sig förhåller.

Komiterade hemställa enhälligt, att i allmänhet den kollegiala formen för ärendenas behandling i Statskontoret må upphöra och denna förvaltningsform endast bibehållas för sådana ärendens handläggning, hvilka äro såsom *plenimål* att anses.

Till sistnämnda mål räkna komiterade lika enstämmigt, bland andra, med hvilka jag nu icke vill sysselsätta mig, sådana förvaltningsfrågor, som icke bestå i rena verkställighetsåtgärder. Aktgifver man på presidentens betänksamma yttrande i denna del, finnes det uppenbart att hans tillstyrkande att borttaga den kollegiala formen förutsätter såsom uttryckligt förbehåll att denna form bibehålles för plenimålen.

Herr Statsrådet yttrar beträffande de till plenimålen hänfödda ärenden att han ansåge dessa ärenden icke inverka på frågan om deras kollegiala eller icke kollegiala behandling, hvadan pröfningen deraf kunde uppskjutas för att afgöras i sammanhang med utfärdandet af ny instruktion för verket, men härvid undantager Herr Statsrådet, såsom hans bevisföring också fordrar, de plenimål jag särskildt omnämmt, nemligen *sådana förvaltningsfrågor, som icke bestå i rena verkställighetsåtgärder*.

Hvilka frågor som härmed förstas torde icke vara svårt bedöma vid granskning af Statskontorets många olikartade göromål; och för öfrigt upplyser Herr Statsrådet att han genom samtal med komiterade fått visshet om att de afsett frågor rörande fondernas placering.

Efter att uttryckligen hafva framhållit att presidenten, på grund af sin erfarenhet under en långvarig tjänstgöring, måste anses ega ett ganska afgörande vitsord, åberopar Herr Statsrådet presidentens yttrande till stöd för sin mening, hvilken i likhet med förslaget går derpå ut att frågor om fondernas placering icke behöfva kollegialiter behandlas. Jag kan här icke undertrycka den anmärkning att presidentens yttrande såväl som komiterades framställning ega tillämpning emot men icke för nyssnämnda mening.

Reservanten Herr Liss Olof Larsson har, såsom jag redan meddelat, biträdt komiténs förslag att till plenimål hänföra frågor om placering af fonderna; och förklarar han att då öfriga göromål rörande fonderna föga lämpa sig för ett chefskap, desamma lika väl kunna

skötas af en bokhållare som med sitt biträde inordnas under en af de andra byråerna.

Herr Statsrådet gendrifver denna förklaring dermed att förtroendet att förvalta en tillgång å omkring 9½ millioner ännu någon tid skäligen kan anses kräfva en mera kvalificerad förvaltningsduglighet. Då reservantens framställning, om den antages, uppenbarligen bereder mera trygghet för en god förvaltning än Herr Statsrådets förslag, eger den af Herr Statsrådet gjorda erinran sin fulla giltighet då den åberopas emot men icke för hans förslag.

För min del fäster jag ej något synnerligt afseende vid farhågan för balans, så att jag på grund deraf vill framställa klander mot förslaget; men det ligger i sakens natur och lärer icke af någon bestridas att förvaltning af fonder uppgående till nyssnämnda betydliga belopp kräfer mycken omtanka och en mångsidig erfarenhet, såvida "såväl säkerheten för det utlånade kapitalets bibehållande som största möjliga dermed förenliga fördel af dess användning" skall kunna iakttagas. I vårt land, likasom jag tror förhållandet vara i andra väl ordnade samhällen, gäller derföre i allmänhet såsom regel att dylik förvaltning behandlas kollegialiter. Jag hänvisar för bestyrkande häraf till gällande reglementen för offentliga pensionsinrättningar m. fl. likartade verk. Så vidt man får döma af Herr Statsrådets anförande ogillar han icke denna regel, såvida fondförvaltningens uppgift är att söka iakttaga förenämnda två mål, nemligen säkerhet och största möjliga fördel. Herr Statsrådet har nemligen till stöd för sitt förslag framlagt en ny plan för förvaltningen af statsverkets fonder. "Dervid skall", såsom han uttrycker sig, "en så nästan uteslutande vikt läggas på det förra momentet, säkerheten, att pröfningen af det senare, fördelen, varder bragt till minsta möjliga betydighet". Efter detta yttrande fortfar Herr Statsrådet sålunda att i hvarje ränta af kapital *naturligtvis* ingår en *premie för den risk* långifvaren löper för det utlånade kapitalets förlust och att den skilnad mellan olika värdepappers kurs som vid en viss tidpunkt kan iakttagas, beror *endast* på det uppskattade värdet af denna risk.

Inför dessa läror står jag villrådlig i valet af de anmärkningar, hvilka lämpligen kunna här göras. Att hålla någon afhandling i ämnet tilltror jag mig icke och jag förmodar att Kammaren icke heller har tålamod att afhöra en sådan. Jag skall derföre i denna del fatta mig kort.

Det kan vara likgiltigt om det säges att i hvarje ränta af kapital ingår en premie för risk; men för min del vågar jag betvifla att vid regelbunden utlåning mot fullgod säkerhet räntan betingas eller utfästes med hänsigt till någon risk för det utlånade kapitalets förlust. Annorledes är förhållandet då säkerheten är beroende på förtroendet till låntagaren personligen eller hans företag. Nu är det gifvet att förlust icke kan under alla förutsättningar förekommas genom omtänksamhet och erfarenhet vid utlåningen. Men hänsynen härtill bestämmer icke räntefoten, då säkerheten anses fullgod. Och dessa förutsättningar äro i allt fall inga andra än sådana som korsa allt menskligt förutseende. Hvad riskerar den som utlånar sina penningar

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

mot lös pant t. ex arbetadt guld eller silfver eller mot inteckning i landtegendom inom en mindre del af egendomens värde. Hans och låntagarens risk är densamma eller att panten kan förkomma eller egendomen sjunka under nämnda värde. Men för denna risk utfäster nog icke låntagaren premie. Hvad riskerar den som nedlägger sina kapital i svenska statens, hypoteksbankens eller andra dermed likstälde inrättningsobligationer — en för våra förhållanden nu mera osannolik statsbankrutt. Men icke erlägger statsverket, hypoteksbanken eller någon annan premie för en dylik risk. Det är väl sant att, i afseende å värdepapper af tvivelaktig säkerhet, kursdifferensen i viss mån beror på det uppskattade värdet af den förlust egaren af sådane papper kan tillskyndas. Men ingalunda lärer denna omständighet vara den enda som inverkar på kursdifferensen. Och då, såsom jag tror mig hafva visat, någon risk alldeles icke torde böra anses vara förenad med värdepapper, som gäller såsom god säkerhet, måste, såsom förhållandet i verkligheten ock är, kursdifferenser sökas i andra anledningar, hvilka torde vara tillräckligt kända för att här behöfva påpekas.

Utan tvivel torde det hafva väckt förvåning att Herr Statsrådet framställt dessa påståenden, då komiténs framställningar icke synas hafva påkallat desamma. Förklaringen ligger dock nära till hands. Herr Statsrådet vill införa den af ingen ifrågasatta förändring vid fondförvaltningen, att det dermed hitintills afsedda dubbla ändamål att bevaka statens säkerhet mot förlust och största möjliga fördel, hädanefter skulle inskränkas derhän att all fordran på största möjliga fördel eftergäfvos. Någon annan omtanka och erfarenhet vid en dylik makt-påliggande befattning skulle sålunda icke erfordras än att aktgifva på kursdifferenserna och inköpa de papper som ställa sig högst i pris. Kretsen på värdepapper skulle hufvudsakligen inskränkas till statens egna obligationer jemte de bästa utländska statspapper. Jag torde få anföra ett exempel. Statens obligationer såsom gångbara, å en, om jag så må säga, större marknad än hypoteksbankens, noteras ofta, om jag minnes rätt, en eller en half procent dyrare än hypoteksbankens. För en myndighet är det ingalunda svårt bedöma att hypoteksbankens obligationer äro lika goda som statens. Hvarför bör myndigheten icke hellre inköpa de förra än de senare? Jo! om man får döma efter Herr Statsrådets anförande, för det förvaltningen må kunna göras så enkel att man icke behöfver anförtro densamma en dylik pröfning.

Ännu en gång ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå att komiterade alldeles icke föreslagit eller ens ifrågasatt att ju icke statens fördel borde genom fondförvaltningen iakttagas så mycket som med säkerheten vore förenligt.

Jag betvivlar att då förvaltningen får bibehålla denna utsträckning, någon skulle vilja åt en enda mans omtanka och erfarenhet anförtro densamma, han må för öfrigt hafva gjort sig förtjent af det högsta förtroende.

Nu delar jag obetingadt den mening, att statskontorets göromål, med undantag af fondförvaltningen, icke kunna annat än vinna derpå, att den kollegiala behandlingen afskaffas; men jag tror att om statskon-

toret skall, hvilket regeringen synes betvifla, bibehållas såsom ett sjelfständigt embetsverk, något sätt lätt kan utfinnas att, såsom kommitterade föreslagit eller annorledes, bereda en kollegial behandling åt ärendena rörande fondförvaltningen.

Jag kan icke tro att Riksdagen vill i en förvaltningsfråga vidtaga något beslut af den bindande egenskap, som regeringens förslag i detta hänseende innehåller, eller att småningom skulle genomföras den grundsats, att fonderna finge placeras *allenast* i vissa slags obligationer. Jemföres denna föreskrift med kommitterades framställning, torde företräde obetingadt böra gifvas den senare, eller att fondernas och kassornas tillgångar skulle göras *fruktbärande, hufvudsakligen* genom inköp af räntebärande obligationer. Denna framställning, mot hvilken jag icke har något att erinra, lemnar rum för förvaltningen att tillgodose *statens* fördel, hvilken enligt regeringens förslag skulle lemnas å sido.

Beräknas fonderna i rundt tal till nio millioner, utgör räntan derå 450,000 kronor efter 5 för hundra, hvartill afkastningen, med iakttagande af fullkomlig säkerhet, i allmänhet torde kunna beräknas. Vanligt i lag fastställt kuratelarfvode; hvar tjugonde penning, uppgår till 22,000 kronor, oberäknadt ersättning för kostnaderna. Med mindre än hälften af sistnämnda belopp synes fondförvaltningen kunna bestridas, utan att den kollegiala behandlingen för dessa ärenden behöfver afskaffas.

Hvad angår sättet för utbetalningar från Statskontoret, hvilat väl regeringens förslag på den af kommitterades flertal i ämnet gjorda framställning. I detta afseende har Herr Statsrådet sålunda åsidosatt det vitsord han i öfrigt tillerkänt presidentens yttrande. För att icke allt för länge upptaga tiden, torde jag hufvudsakligen kunna inskränka mig att åberopa detta yttrande emot förslaget i denna del. Jag skall endast upptaga de väsentligaste af Herr Statsrådets skäl. Det är uppenbart, att Riksbanken har en betydlig fördel deraf att statsverkets utbetalningar i Stockholm ske på sätt föreslaget är. Och gälde frågan att tillgodose denna fördel och icke allmänhetens bekvämlighet, skulle jag icke klandra förslaget. Herr Statsrådet jemför den enskilde affärsmannen och hans bankir, å ena sidan, samt statsverket och Riksbanken, å den andra. Af betalnings verkställande genom anvisning hafva affärsmannen och bankiren ömsesidig fördel, hvilket bevisas derigenom, att den ene gifver och den andre får ränta, hos oss merendels 2 å 3 procent å de innestående penningarne. Denna omständighet har ingen motsvarighet i afseende å statsverket och Riksbanken. Affärsmannen och bankiren föra hvar sina räkenskaper. Inga förteckningar vexas dagligen emellan dem, såsom förslaget afser skulle ske emellan Statskontoret och Riksbanken. Och den viktigaste skillnad består deri, att den enskilde affärsmannen är *enligt allmän* lag pligtig att till en hvar som det fordrar fullgöra betalningen med penningar och läser icke uraktlåta sin skyldighet i detta hänseende. Herr Statsrådet synes medgifva, att det icke kan anses annat än obekvämt att statens fordringsägare måste inställa sig i två aflägsne från

*Angående
omorganisaton
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

hvarandra belägna verk för att erhålla sin betalning. Men Herr Statsrådet anser denna anmärkning icke ega någon vigt, af den anledning, att hvarje bankinrättning eller större affärsman skall utan tvekan taga statsverkets anvisning för god såsom penningar. Jag erkänner villigt, att de enskilda bankerna i hufvudstaden äro mycket tjenstvilliga mot allmänheten. Och det är obestridligt, att en hvar, som med dem har någon affär att uppgöra, torde kunna betala skuld eller göra insättning med den från Statskontoret erhållna anvisning. Men att tjenstvilligheten skulle sträckas så långt, att den enskilda banken skulle betjena allmänheten med invexling af Statskontorets anvisning för att utan ringaste förmån endast hafva besväret att sedan sända anvisningen till Riksbanken, att der mot penningar utbytas, eger ingen sannolikhet. Erfarenheten visar, så vidt jag icke är illa undermåttad, att ingen enskild bankinrättning i Stockholm, ja icke ens Riksbanken, betjenar allmänheten med invexling af Riksgäldskontorets räntekuponger utom vid förefallande likvider.

Man talar och beskärmar sig dagligen öfver det så kallade mångskrifveriet. Och man är nu färdig, för upplifvande af ett privilegium för Riksbanken sedan 1600-talet, att införa ett mycket besvärligt mångskrifveri. Man frågar ej efter det förtryck mot allmänheten, som förändringen innebär. Herr Statsrådet behagar uttrycka sig att frågan gäller några hundratal af anvisningar till komiteledamöter, censorer eller gratialister m. fl. De poster, Herr Statsrådet synes åsyfta, lära dock enligt kommitterades utredning kunna räknas i tusental.

Om det för staten i sin helhet anses likgiltigt huruvida en utgift drabbar statsverket eller Riksbanken, förekommer att ingen utredning är lemnad, huruvida föreslagna förändringen medförer någon besparing, oaktadt Statskontoret härom gjort påminnelser. I denna del måste man nöja sig med den förklaring, att Herr Statsrådet genom en af Riksbankens fullmäktige varit i tillfälle sjelf inhemta, att förändringen antagligen icke komme att från fullmäktiges sida anses i någon mån obehörigt ingripa i Riksbankens verksamhet. Antagandet kan icke jäfvas, men synes blotta, att tjänstemännen i Riksbanken för närvarande måtte hafva alltför ringa sysselsättning, då nya göromål af betydlig omfattning kunna dem utan tillökning i deras antal påläggas.

Beträffande hela den besparing, som genom verkets omdaning uppkommer, får jag erinra, att nuvarande staten med dyrtidstillägg uppgår till 116,300 kronor. Den föreslagna staten slutar med erforderligt ålderstillägg på 94,700 kronor. Läggas härtill aflöning till de genom förändringen öfvertaliga tjänstemännen, 21,600 kronor, blifver slutsumman 116,300 kronor, eller alldeles lika belopp som för närvarande. Vinsten skulle således framtiden få motse, men då hägrar, såsom Herr Statsrådet antyder, den förhoppning, att Statskontoret ej skall såsom sjelfständigt embetsverk bibehållas.

Måhända kan det väcka förvåning, att Stats-Utskottets utlätande icke innehåller någon redogörelse till ledning för Kammaren, i hvilka delar regeringens förslag går i olika riktning mot komiténs. Jag för min del vill dock ej klandra Utskottet, som vid riksdagarne

har många och mycket olikartade arbeten, som vid detta riksmöte synas hafva varit öfver höfvan betungande.

Jag tilltror mig icke uppgöra förslag till förändringar i de delar mina anmärkningar afse. Genom en återremiss synes mig nu ingenting kunna vinnas i Riksdagens elfte timma. Jag ser mig derföre nödsakad yrka, att Riksdagen måtte afslå utlåtandet och Kongl. Maj:ts förslag, att Riksdagen måtte för Statskontorets aflöning anslå enahanda belopp som i nuvarande riksstat är uppfördt, eller å ordinarie och extra stat tillsammans 116,300 kronor, och att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ånyo täcktes taga frågan om Statskontorets omdaning i öfvervägande och dervid tillse, huruvida icke Statskontoret må kunna såsom sjelfständigt embetsverk indragas, och att i hvad fall som helst dels större säkerhet och förmån för fondförvaltningen beredes, än i det nuvarande förslaget, och dels den nu gällande ordning för betalnings erläggande till allmänheten i Stockholm från statsverket bibehålles.

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Statsrådet Forssell: De ord, med hvilka det nyss upplästa anförandet slutade, voro väl derutinnan i synnerhet anmärkningsvärda, att de innefattade en anhållan hos Kongl. Maj:t, det han måtte låta utarbeta ett nytt förslag till lönereglering för Statskontoret, totadt på den grundsats, att Statskontoret skulle såsom sjelfständigt embetsverk indragas. Idén är icke ny och har varit föremål för alvarlig öfverläggning vid behandlingen af frågan om en förändrad lönereglering för Statskontoret. För min del är jag dock af den åsigten, att, så länge våra konstitutionela och administrativa förhållanden i allmänhet äro sådana, som de nu äro, en indragning af Statskontoret såsom sjelfständigt embetsverk svårigen kan ifrågakomma. En sådan indragning och Statskontorets förläggande såsom byrå under vederbörande statsdepartement förutsätter i sjelfva verket en alldeles ny organisation af regeringen. Kongl. Maj:ts förslag går, såsom Kammaren behagade finna, icke ut på annat än att Statskontoret måtte såsom sjelfständigt embetsverk bibehållas, men att dess organisation måtte mera lämpas efter tidens kraf och ärendenas natur.

I det upplästa anförandet hafva ganska skarpa anmärkningar rigtats mot borttagande af den kollegiala öfverläggningen rörande fondernas placering. Nu förefaller det mig ganska egendomligt, att ett yrkande om den kollegiala förhandlingsformens bibehållande kunnat ingå uti ett anförande, som slutar med nyss nämnda anhållan, att Statskontoret såsom sjelfständigt embetsverk måtte upphöra, ty det är klart, att, om Statskontoret skulle upphöra att vara ett sjelfständigt embetsverk och i stället nu dess byråer förläggas under Finansdepartementet, så måste i och med detsamma den kollegiala behandlingen af fondförvaltningen af sig sjelf upphöra. Då kommer ju bestämmelsen om fondernas placering att hvila på chefen för Finansdepartementet. De anmärkningar som i nyss upplästa anförande blifvit rigtade mot den tanken, att fondförvaltningsärendena skulle kunna afgöras utan kolle-

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

gial öfverläggning, synas mig sålunda icke vara af särdeles stor vikt och betydelse.

I mitt anförande till statsrådsprotokollet har jag icke sagt annat än att man framför allt bör lägga vikt vid säkerheten och först i andra rummet taga hänsyn till den större eller mindre fördelen. "Kretsen af de värdepapper, i hvilka statens tillgångar få nedläggas, bör derföre, enligt min uppfattning, hållas så inskränkt som möjligt, omfattande hufvudsakligen statens egna obligationer och, måhända äfven, de säkraste utländska statspapper".

I detta ord "hufvudsakligen" ligger tillräcklig tänjbarhet, för att medgifva inköp för statens räkning af sådana värdepapper, som i det upplästa anförandet äro antydda, så att man kan vidga kretsen af de värdepapper, i hvilka statens tillgångar få nedläggas, äfven till allmänna hypoteksbankens obligationer, men deremot medgifver jag gerna att detta mitt yttrande i så måtto innebär en inskränkning vid inköp af obligationer, att deribland icke kan inrymmas t. ex. jernvägsobligationer eller obligationer, utfärdade af vissa enskilda industriella företag, hvilka jag icke anser vara lämpliga för placeringen af statens medel, äfven om de åt staten skulle bereda större räntefördelar än de förut nämnda värdepapperen.

Jag har trott mig icke sakna skäl att fördöma det sätt för fondernas placering, som, utom säkerheten för kapitalets bibehållande, hufvudsakligen lägger vikt på, att den största möjliga räntefördel af de utlånade medlen måtte varda åt statsverket beredd.

Det är denna uppfattning af fondförvaltningens uppgift, som gjort möjligt att använda större eller mindre delar af statens fonder på så sätt, att man, mot säkerhet af det ena eller andra slaget obligationer, i synnerhet jernvägsobligationer, ofta utfärdade af bolag, hvilkas jernvägar ännu icke blifvit färdigbyggda, till enskilda personer på kortare tids uppsägning utlånat ganska betydliga belopp. Genom ett sådant sätt att gå till väga har det också en gång inträffat, att Statskontoret ett ögonblick stått i ovisshet om $\frac{1}{2}$ million kronors slutliga öde, och att fråga uppstått om forcerad försäljning af andra fondernas värdepapper för beredande af tillgång till förestående utgifter.

Det gick mycket lyckligt den gången, ty den affär, hvari Statskontoret då var invecklad, har sedermera på ett för vårt land särdeles vackert sätt kunnat afvecklas. Enligt min åsigt bör dock såsom bestämd regel fasthållas, att statens fonder icke på något sådant sätt få äfventyras, ty man kan ju tänka sig en tid, då det allmänna förtroendet till dylika värdepapper växer så hastigt och så starkt, att en sedermera uppkommande reaktion skulle kunna ställa statens fonder, om man nedlagt dem i sådana papper, i ganska stor fara för förlust, om icke af hela kapitalet, åtminstone af en större eller mindre del deraf.

Det är denna grundtanke, som förekommer i mitt yttrande till statsrådsprotokollet och äfven i Kongl. Maj:ts proposition, hvilken ej heller talar om något annat än att, "så fort sådant utan för stora rubbningar inom kapitalmarknaden låter sig göra, fortgå i den riktning, som redan är gifven, med inköp för fondernas räkning af säkraste

värdepapper och att dervid, så vidt möjligt, utvälja svenska, engelska och andra särdeles säkra statsobligationer“, hvilket nu innebär, att i den instruktion för Statskontoret, som för detsamma i dess förändrade skick kommer att utfärdas, infördes den bestämmelse, att fondernas placering skall ske i den ena eller andra sortens obligationer. Jag kan ju nu förslagsvis, och då jag icke är beredd eller skyldig att uttala något bestämdt omdöme, nämna, att de obligationer, deri medlen skola placeras, troligtvis komma att inskränka sig till svenska statens och allmänna hypoteksbankens, vissa kommuners och vissa utländska obligationer. Om kretsen på detta sätt bestämmes, hvilket enligt min åsigt skall lända till fördel för såväl fondernas placering som desamma säkerhet, så är behovet mindre af en långvarig kollegial öfverläggning om det ena eller andra obligationslagets företråde. Då erfordras endast en uppöfvad blick för obligationsmarknadens vaxlingar, och den kan man mycket väl tilltro en sådan man, som den, hvilken kan erhålla ledningen af Statskontorets arbeten, synnerligast då hans pröfning understödes af den byråchef eller statskommisarie, som har under sin närmaste vård denna gren af förvaltningen.

Jag tillåter mig slutligen att yttra några ord om hvad i det sista anförandet talades i afseende på det föreslagna sättet för utbetalningars verkställande från Riksbanken. Jag ber att härvid få erinra, att denna fråga icke är så synnerligen stor, som man velat göra densamma. Först och främst gäller det här ingalunda att upplifva något gammalt privilegium för Riksbanken, utan endast att, enligt min tanke, till fördel för staten och till vinnande af större reda och klarhet i dess räkenskapsväsen, fullständigt genomföra den grundsats, som allt sedan 1600-talet har varit och ännu *är* gällande i afseende på vården af svenska statens kassa. Alltsedan åt Riksbanken förunnades privilegiet att om händer hafva statens kassa, har denna grundsats varit upprätthållen, och, såsom man äfven kan af hvarje bankrapport finna, hafva staten och åtskilliga allmänna kassor, hvilka stå under dess vård, hos Riksbanken innestående för 10 till 18 millioner kronor.

Jag har aldrig kunnat föreställa mig, att inom Riksdagen skulle finnas någon betänklighet mot att sålunda lemna statens medel i Riksbankens förvar, och denna sida af ärendet tror jag derföre nu kunna lemnas å sido. Nu har fråga endast varit att förenkla formen för leveranser af medel från Statskontoret till Riksbanken och utlemnande af medel från banken. Hittills har det tillgått så i afseende på leveranser af medel från landsorten, hvilka af landtränterierna verkställas, att medlen hafva i vexlar eller postremissvexlar och någon gång i sedlar och mynt öfversändts till Statskontoret. Då emottagas brefven vid postkontoret af en vaktmästare från Statskontoret, som bär brefven till Statskontoret, der de öppnas, hvarefter penningarne uppräknas i räntekammaren och leveransen annoteras; medlen varda sedermera uppräknade till en tjänsteman, som, åtföljd af en vaktmästare, besörjer om deras öfverflyttning till Riksbanken, der penningarne insättas emot qvitto af bankens kassör, hvarefter nämnda qvitto till Statskontoret öfverlemnas. Nu föreslås deremot, att penningarne, vare sig de insändas i mynt, sedlar eller postremissvexlar, skola *direkt*

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

insändas till Riksbanken samt underrättelse på samma gång lemnas till Statskontoret, som derefter från Riksbanken får qvitto på den gjorda insättningen.

På samma sätt skall efter det nya förslaget förfaras, när Statskontoret behöfver skicka penningar till landtränterierna i landsorten. Statskontoret skulle sända en assignation till Riksbanken med anmodan till banken att öfersända beloppet till vederbörande. Detta torde väl vara bättre, än att, såsom nu sker, penningarne först hemtas från banken, i händelse de icke finnas tillgängliga i Statskontoret, och derefter afsändas antingen i en postremissvexel, eller i sedlar och mynt.

Det är i och genom penningeomsättningen med landtränterierna som Statskontorets kassatillgångar hittills uppkommit. Statskontoret har haft mycket penningar ineliggande derföre att de från landsorterna insända belopp icke alltid genast afsändts till Riksbanken eller derför att penningar, som skolat från Riksbanken genom Statskontoret öfersändas till landsorterna, längre eller kortare tid stannat i Statskontoret innan de expedierats. Då Statskontoret till följd häraf oftast haft en kontant kassa till sitt förfogande, har det länge kunnat erbjuda allmänheten i Stockholm, der den sådant önskat, fördelen att i Statskontoret erhålla kontanta medel i stället för de anvisningar på Riksbanken, som enligt instruktionen och arbetsordningen skolat utlemnas. Alltid har nemligen den grundsats gäلت. att utbetalningar från Statskontoret skulle gå genom anvisningar på någon bank. Statskontorets räntmästare kan emellertid nu vid sådana utbetalningar säga: här är assignationen, men behagar ni hellre kontanta medel, så teckna å anordningen qvitto å beloppet och gif mig assignationen i utbyte mot sedlar. Räntmästaren begagnar härefter assignationen till lyftande af medlen i Riksbanken. Sedan detta fortfarit någon tid och man funnit det vara origtigt att Statskontoret dref sådan kassarörelse vid sidan af gällande författningar, utverkades Kongl. brefvet af den 22 December 1872, hvilket tillät Statskontoret att hafva en handkassa till belopp af högst 5,000 kronor, för att dermed betjena allmänheten. Med denna lilla kassa, hvilken oupphörligt fylts på sätt jag förut påpekat, har Statskontoret varit i tillfälle att i stället för anvisningar till allmänheten utlemna kontanta belopp, då desamma ej öfverstigit 5,000 kronor. Det kan väl hända att någon gång jemväl högre belopp utlemnats, men då har detta skett emot gällande författning, som ju tillätit Statskontoret att hafva kassa af blott 5,000 kronors belopp. Om nu samma bestämmelse, som förut gäلت, skulle fortfara under nya förhållandena, skulle således Statskontoret ega rätt att från Riksbanken hemta sin lilla handkassa, för att hålla den tillgänglig för allmänheten, om denna deraf ville begagna sig. Klart är, att sådana större belopp, som afhemtas för aflöning af embets- och tjänstemän i härvarande embetsverk, alltid skulle utgå från Statskontoret i assignationer ställda å Riksbanken, hos hvilken beloppet sedan finge lyftas eller öfverföras till de respektiva verkens räkning i Riksbanken. Men om fortfarande förefinnes behofvet att få smärre utbetalningar utan omväg verkställda, hvaraf skulle följa rätt för Statskontoret att få uttaga i Riksbanken motsvarande belopp för att kunna hålla egen er-

forderlig kassa, får jag i detta afseende upprepa hvad jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet yttrat, nemligen att, om det visar sig, att den stora allmänheten, som har att lyfta ringare belopp, verkli- gen har behof af att i Statskontoret få emottaga kontanta medel i stället för anvisningar, jag för min del icke skulle hafva något emot en sådan rättighets medgifvande. Hvad åter angår den förändring i lönestaten, som häraf skulle blifva en följd, gäller ju densamma blott 2 à 3 tusen kronor. Det är nemligen klart att, om Statskontoret finge sig sådan kassarörelse fortfarande ålagd, den bokhållare, som skulle handhafva kassan, borde åtnjuta en högre aflöning, än nu är föresla- gen, hvilken lämpligen då borde sättas lika hög, som räntmästarens nuvarande lön, 5,000 kronor eller något derutöfver. Huruvida denna aflöning så höjes eller ej, måste jag erkänna vara mig ganska likgil- tigt, och jag förmodar, att Kammaren för sin del tänker på samma sätt; men jag ser saken från en annan, enligt min tanke, viktigare synpunkt, den nemligen att, om Statskontoret finge sådan kassarörelse, skulle nödvändiggöras något, som eljest vore öfverflödigt, nemligen införandet af särskild kassabokföring och särskild kassakontroll. Det synes mig derföre vara mera konsekvent, om Statskontoret endast be- talar med anvisningar, som utlemnas af bokhållaren och kunna vara lika beskaffade med förut begagnade.

Dessa anvisningar bokföras och utlemnas af honom mot qvitto, hvilket kan skrivas antingen, såsom nu sker, på sjelfva anordningen eller, såsom komiterade föreslagit, uti en särskild qvittenslista. Frågan om sättet för dessa utbetalningar kan väl för öfrigt icke nu behöfva diskuteras, emedan jag förmodar, att Kammaren är öfvertygad derom, att den rätta formen derför lättast finnes af Kongl. Maj:t. Enkelhet och konsekvens i Statskontorets organisation är en verklig fördel af nu antydda liiquidationssätt, hvilken, efter min uppfattning, icke mot- väges af någon egentlig, af samma liiquidationssätt härflytande olägen- het för allmänheten. Man må visserligen tala om, att det icke är detsamma att få anvisningar som att erhålla kontanta penningar; man må vidare säga, att de enskilda bankerna icke alltid äro benägna att mottaga annat än sedlar i betalning eller till vaxling; men jag vågar hemställa, huruvida det är *troligt*, att de enskilda bankerna här i Stockholm, hvilka dagligen äro i beröring med andra banker, skulle vara mindre benägna att mottaga anvisningar, utfärdade af Stats- kontoret och ställda på Riksbanken, än de äro att mottaga anvisningar å medel, inestående på upp- och afskrifningsräkning, af enskilda per- soner. För min enskilda del är jag fullkomligt förvissad derom, att de enskilda bankerna numera mycket allmänt mottaga dylika anvis- ningar. Neka de att mottaga dem, så är det *icke* derföre att de anse det vara besvärligt att hemta penningarne från annat håll, utan der- före att de icke känna, om utställaren eger behållning å angifven räkning. Något sådant kan naturligtvis icke ifrågakomma med en Statskontorets anvisning å Riksbanken.

Det är derföre min bestämda öfvertygelse, att en anordning sådan som denna, om den får bestå endast ett år, icke skall vålla allmän- heten det ringaste besvär, och långt ifrån att de enskilda bankerna

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

skulle neka att emottaga dylika anvisningar, vågar jag påstå, att de inom kort skola emottagas i hvar bod och af hvarje enskild person, emedan de måste anses lika goda som Riksbankens egna sedlar eller rikets gällande mynt. Härmed tror jag mig hafva besvarat de anmärkningar, som af den ärade talaren i hans anförande framställes. Jag ber endast få tillägga några ord rörande Stats-Utskottets yttrande och förslag. Detta förslag afviker, såsom Kammaren kan finna, i högst få punkter från den Kongl. propositionen. En af dessa afvikelser ligger deruti, att Utskottet icke ansett skäligt att i afseende å bestämmelser om arbetstidens längd föreslå något godkännande. Bestämmelsen om arbetstidens längd kan väl synas mera höra till de föreskrifter, som i arbetsordningen böra förekomma, än till de bestämmelser som Kongl. Maj:t behöfver omtala för Riksdagen vid begäran om en ny lönestat; men anledningen, hvarför denna bestämmelse omnämndes i den Kongl. propositionen, var helt enkelt den, att jag, som Kammaren behagade finna, icke ansåg mig böra tillstyrka Kongl. Maj:t att förhindra den lägsta gradens tjänstemän i Statskontoret att innehafva andra tjänster. Denna min åsigt grundade sig på den öfvertygelsen, att af Statskontorets tjänstemän i de lägre graderna icke något annat arbete för Statskontorets räkning kan fördras, än det som utföres på arbetsrummet och att det vore grymt och orättvist att hindra den, som på arbetsrummet sysselsatt sig vissa timmar på förmiddagen och dervid fullgjort sina åligganden, att på eftermiddagen bereda sig en ytterligare förtjänst genom att t. ex. arbeta i telegraf- eller postverket eller å något annat ställe, der eftermiddagsarbete kan erhållas. Men då en sådan lindring i vilkoren blifvit begärd, ansåg jag det vara skäl att i den Kongl. propositionen bestämt antyda, att arbetstiden i Statskontoret skulle blifva fullkomligt så stor, att den motsvarade den nu begärda aflöningen. Då nu emellertid Stats-Utskottet icke ansett lämpligt att särskildt godkänna detta, har jag deremot ingen anmärkning att göra.

Hvad vidare beträffar den af Stats-Utskottet föreslagna bestämmelse, hvarigenom det medgifves Statskontorets tjänstemän att åtnjuta semester utan förlust af tjänstgöringspenningarne. kan jag icke annat än med tacksamhet emottaga detta medgifvande. Borttagande af denna fördel skedde endast, på det att Statskontorets tjänstemän skulle komma i full likställighet med vissa hofrätternas tjänstemän, såsom sekreterare, aktuarie och notarier. Jag medgifver dock villigt, att denna likställighet i själfva verket blef en olikformighet, emedan för dessa senare tjänstemän af Kongl. Maj:t föreslogs och af Riksdagen beviljades ett högre lönebelopp. Således kan det alldeles icke vara en orättvisa, att Statskontorets tjänstemän få åtnjuta semester utan afdrag af derå belöpande del af tjänstgöringspenningarne, hvarföre jag ock på det varmaste hemställer om bifall till Utskottets härom framställda, ehuru från Kongl. Maj:ts nådiga proposition afvikande, förslag.

Hvad slutligen vidkommer sista punkten af betänkandet, der Stats-Utskottet föreslår: "att vid anmälan af dessa beslut Riksdagen må i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till näst sammanträdande Riksdag meddela uppgift å de embets- och tjänstemän, hvilka

i följd af den nya organisationen kunna anses berättigade att med ofvan angifna vilkor från allmänna indragningsstaten uppbära sina löner och hvilka ej funnits benägne eller lämplige att i den nya organisationen ingå.“ ber jag endast att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att sålunda föreslagna bestämmelsen på sätt och vis ställer Kongl. Maj:t i en något ofri ställning. En organisation sådan som denna, hvilken stryker bort åtskilliga tjänster och i följd häraf förutsätter, att en eller annan tjänsteman nödgas öfvertaga åtskilliga åligganden, som högst väsentligt skilja sig från dem, han förut haft — kan nemligen svårligen i ett slag genomföras utan att blifva kostsammare, än om den så småningom bragtes till verkställighet, hvarförutom Kongl. Maj:ts makt att förmå tjänstemännen att ingå på den nya staten skulle, efter min uppfattning, blifva något mindre, om man fordrade, att indragningsstaten *genast* uppgjordes, än den skulle blifva, derest man åt Kongl. Maj:t öfverlemnade att sjelf bestämma tidpunkten härför. Ty ingen kan väl bättre än Kongl. Maj:t bedöma, när tillfälle är att med minsta kostnad genomföra organisationen. Jag vågar därför föreslå att i stället för: “nästsammanträdande Riksdag” insättes: en kommande Riksdag.

Angående omorganisation af Statskontoret.
(Forts.)

Herr Sjöberg: Som det vill synas, att icke någon annan af Kammarens ledamöter är sinnad att begära ordet i denna fråga, torde det ursäktas mig, om jag genom detta mitt yttrande förorsakar en stunds uppskof med densamma afgörande. Jag har särskilda anledningar härtill i frågans onekligen stora vikt, i det inflytande, den kan utöfva på andra organisationsfrågor och slutligen, om jag så må säga, i tillbörlig respekt för Kongl. Maj:ts regering, för Herr Departementschefen och ändtligen för Stats-Utskottet.

Vid bedömandet af denna fråga har man blott *en* sak fullt bestämd, och det är frågan om lönestaten. Hvad deremot sjelfva organisationsgrunden i vissa delar beträffar, förekomma i allmänhet endast antydningar, hvaraf man kan draga än en, än en annan slutsats. Jag vill visserligen ej klandra detta, ty jag inser ganska väl, att denna del af frågan för regeringen sjelf och för öfriga vederbörande ej kan ställa sig så klar, att man nu redan bör begära ett fullständigt förslag, som i sjelfva verket vore ett förslag till ny instruktion för ett nytt embetsverk. Den har likväl gifvit mig anledning till betraktelser, som jag anser ej böra undertryckas före afgörandet af sjelfva hufvudfrågan.

Det heter sålunda i första punkten af den Kongl. propositionen, “att ifrågavarande omorganisation bör byggas på följande grunder“, af hvilka jag vill uppläsa den första, så lydande:

“att Statskontorets chef erhåller ensam beslutanderätt, åtminstone i alla de ärenden, som ej angå verkets egen ekonomi och organisation eller befordringar deriutom, utlåtanden öfver författningar, meddelande af allmänna föreskrifter, räkenskapers form och arbetsredogörelser;“

Jag ber särskildt att få fästa Kammarens uppmärksamhet, på det lilla ordet: *åtminstone*, som här onekligen har en viss vikt. Det synes nemligen deraf tvifvelaktigt, om Statskontorets chef ensam skall

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

hafva beslutanderätt i *alla* frågor, eller om derifrån skola undantagas de grupper af ärenden, som uppräknas efter ordet: "åtminstone". Nu är jag ej den, som vill utan alla inskränkingar gifva det kollegiala förvaltningssättet företräde framför hvarje annan förvaltningsform. Jag har redan för flera år sedan haft tillfälle att i denna Kammare uttrycka min mening i detta afseende. Jag håller nemligen före, att detta förvaltningssätt kan i många stycken upphöra. Men å andra sidan vill det synas mig, att dess bibehållande i många fall ännu är nödigt, och detta på *den* grund, att, om man anser sig böra hafva embetsverk, fristående eller fallständigt skilda från den egentliga departementalstyrelsen, det onekligen ligger en stor trygghet för ärendenas ändamålsenliga behandling uti detta förvaltningssätt. Detta sätt för ärendenas behandling har också under tidernas lopp undergått väsentliga förändringar. Den stela formalism, som förr lade sitt tvång på arbetssättet inom de kollegiala embetsverken, kan sägas numera hafva upphört, och ärendenas behandling försiggår nu i allmänhet med den skyndsamhet, som deras beskaffenhet kräfer. Hvad särskildt beträffar nu i fråga varande embetsverk, så har jag aldrig försport någon klagan öfver någon brist i berörda hänseende, utan man har, såvidt jag genom enskilda samtal kunnat förnimma, i allmänhet lemnat nämnda embetsverk det vitsord, att detsamma med nit och drift betjenat en och hvar, som dermed haft något att skaffa; likasom, så vidt jag har mig bekant, icke någon anmärkning blifvit gjord mot det sätt, hvarpå Statskontoret löst sina större och vigtigare uppgifter. Från denna synpunkt förefinnes således icke någon nödvändighet att vidtaga den ifrågasatta omorganisationen, helst Riksdagen, för sin del, icke uttalat någon otålighet i detta hänseende, utan, såsom det vill synas, tvärtom hållit detta embetsverk kiört — något, som icke kan sägas vara förhållandet med embetsverken i allmänhet.

Angående sjelfva den fråga, som nu föreligger till afgörande, vill jag icke ingå i någon närmare pröfning om lämpligheten af att hafva vissa mål undantagna från den grupp af ärenden, i hvilka chefer skulle ensam ega beslutanderätt, emedan detta är en fråga, som väl lärar blifva föremål för Kongl. Maj:ts afgörande i den iinstruktion, Kongl. Maj:t framdeles kommer att utfärda vid embetsverkets omorganisation; men jag kan icke undgå att, med hänsyn till hvad Herr Gasslander i den nyss upplästa skriften anfört, dela hans åsigt deri, att, hvad åtminstone en grupp af ärenden beträffar, det skulle innebära större trygghet för det allmänna, derest det kollegiala förhandlingssättet bibehölles. Detta har emellertid Herr Departementschefen i sitt anförande nyss bestridt; men, ehuru jag ej vill neka till att de af honom derför anförda skäl våga icke så litet i vågskålen, kan man dock i viss mån säga, att han icke synes vara alldeles ense med sig sjelf i detta afseende. Då nemligen han på sätt och vis upptog till bemötande hvad en ledamot af den för afgifvande af utlåtande och förslag rörande reglering af de förvaltande embetsverkens löueförhållanden tillsatta komité, i sin, vid det underdåniga betänkandet angående löne reglering m. m. för Statskontoret fogade reservation yttrat, eller att en särskild byrå med sin särskilda chef för förvaltningen af de under Statskontorets

vård ställda fonder, äfvensom för handhafvandet af stämpelpappers-ärendena, icke vore nödvändig, utan att dessa göromål väl kunde skötas af endast en bokhållare, som med sitt biträde inordnades under en af de andra byråerna, så har departementschefen dervid antydt, att förvaltningen af en tillgång å omkring nio och en half millioner kronor, hvartill dessa fonder uppgå, kan anses kräfva en mera qualificerad förvaltningsduglighet, och att således för närvarande en tredje byråchef icke kan undvaras. Är det nu så, att Kongl. Maj:t vill, en gång för alla, meddela Statskontoret bestämda och ovilkorliga föreskrifter, huru dessa medel skola förvaltas och mot hvilken säkerhet, de kunna utlånas, eller ock att det i fråga härom endast skall åligga Statskontoret att utbyta dem mot vissa slag af värdepapper, då är saken enkel; men derest Kongl. Maj:t icke tilltror sig kunna gifva sådana, till ovilkorlig efterrättelse gällande föreskrifter, utan det i hvarje särskildt fall skall bero på pröfning af de olika värdepapper, som må vara att tillgå å den allmänna marknaden, så vill det synas mig, som om stor anledning förefunnas att instämma i de yttranden, Statskontorets ledamöter och, så vidt jag kan finna, äfven dess president, i hans ofvanberörda egenskap af komitéledamot, afgifvit angående den kollegiala formens bibehållande med afseende å nu sagda ärenden, eller rörande medlens placering, helst som det icke torde finnas någon kassaanstalt, af hvad natur den än må vara, och huru ringa kapital, den än må om händer hafva, der icke förvaltningen är beroende på flere personers samrådande och beslut.

Hvad beträffar frågan om ärendenas fördelning mellan de föredragande ledamöterna, så hafva, på sätt Kammarens ledamöter kunnat finna af Statskontorets utlåtande i saken och af den vid komiterades betänkande fogade, af embetsverkets president afgifna reservation, liksom af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet, meningarne i detta fall varit väsentligen delade. Komiterades förslag innefattar en hemställan, att Statskontoret måtte fördelas i tre byråer under hvar sin byråchef, nemligen en inkomst- och utgiftsbyrå, en fond- och stämpelbyrå samt en riksbokslutsbyrå. Statskontorets president, hvilken, som bekant, tillika var ordförande i berörda komité, har icke haft något att erinra mot förslaget i hvad det rörer föreningen af statskommissarie- och kamererarebefattningarne vid nämnda embetsverk, men har deremot i fråga om fördelningen i byråer och af de göromål, som skulle komma att tillhöra dessa byråer, ansett, att den gamla indelningen efter de särskilda hufvudtitlarne vore värd att bibehållas, samt har särskildt betonat nödvändigheten af, att kamrerarebefattningen vid riksbokslutskontoret kvarstode. Slutligen hafva Statskontorets ledamöter uti ofvan berörda utlåtande förmält, att de ansåge de åt embetsverket uppdragna ärenden fortfarande böra kollegialiter behandlas. Jag vågar, för min del, icke uppträda i egenskap af skiljedomare mellan de olika åsigter, som sålunda sökt göra sig gällande; men det förefaller mig dock, som om man icke borde fränkänna de anmärkingar, som blifvit framställda af Statskontorets president och ledamöter, all vigt och betydelse. Man kan nemligen svårligen föreställa sig annat, än att dessa herrar borde få Janses temligen ojäfvige.

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

enär Kongl. Maj:ts förslag ju uppställer såsom ett hufvudsakligt villkor i fråga om de nya lönerna, att icke någon skall vid förändringens genomförande förnärmast i sin rätt. Stats-Utskottet har för sin del godkänt detta villkor; och om jag då tänker mig dessa embetsmän — af hvilka åtminstone två äro vid en jemförelsevis ung ålder — ställda i valet mellan att ingå på den nya lönestaten med förändrad tjänstgöringsskyldighet eller att bibehålla sin nuvarande lön och denna skyldighet oförändrad, vill det synas, att fördelarne och olägenheterna väga så lika, att näppeligen någon annan kan tilltro sig att förutsäga, om de skola bestämma sig för det ena eller andra alternativet. Jag säger detta derföre, att en hvar må vara öfvertygad om, att de — hvad jag jemväl på grund af min personliga kännedom vet vara förhållandet — icke hafva uttalat annat, än hvad de utur synpunkten af det allmännas bättnad ansett såsom en ocftergiftig pligt att framhålla. Med hänsyn dertill hade man kanske också bort fästa något afseende vid deras erinringar, hvilket nu icke är fallet.

Af departementschefens yttrande skulle man dock kunna sluta, att han icke alltför strängt håller på af komiterade föreslagna byråfördelningen, då han t. ex. antager, hvad ock af Statskontoret blifvit antydt, att chefen för den föreslagna inkomst- och utgiftsbyrån komme att erhålla ett särdeles tungt arbete. Jag ber att härvid få fästa Kammarens särskilda uppmärksamhet uppå, att Statskontoret uttryckligen förklarar, att, enligt dess åsigt, en tjänsteman, äfven med mer än vanlig arbetsförmåga, icke under någon längre tid skulle kunna nöjaktigt och så, som det allmännas fördel kräfvär, sköta alla de, enligt komiterades förslag, till denna byrå förlagda ärenden.

I fråga om sättet för Statskontorets liqvider och det bemyndigande Riksbanken skulle erhålla att verkställa desamma, bör jag derå icke närmare inlåta mig, då jag icke eger den sakkännedom, på grund hvaraf jag skulle våga att fälla ett bestämdt omdöme. huruvidt det nu varande eller det föreslagna förfaringsättet eger företräde. Jag erkänner villigt att den enkelhet, förslaget i denna del innebär, förefallit mig tilltalande, men jag vill dock — om uttrycket tillåtes mig — förslagsvis reservera mig mot möjligheten af, att genom en sådan anordning den kontroll och säkerhet, staten eger rätt att fordra, kunde komma att i någon mån äfventyras. Statskontoret har särskildt antydt detta i fråga om de så kallade anvisningarnes tagande i utbyte mot assignationerna. Härförutom har Statskontoret uttalat den mening, att den föreslagna förändringen i afseende å medlens utbetalande skulle väsentligen försvåra granskningen hos såväl Kammarätten som Riksdagens revisorer; och skulle så blifva förhållandet, antager jag, att vinsten af förändringen blefve ganska vansklig. Hvad särskildt beträffar de liqvider, den enskilde har att af Statskontoret uppbära, hvilket, enligt förslaget, skulle så tillgå, att denne i Statskontoret erhöle en anvisning på Riksbanken, som han egde att derstädes presentera, tror jag mig kunna antaga, att en sådan anordning skulle icke blott väcka ej ringa missnöje bland allmänheten, utan jemväl för Statskontoret föranleda betydligt ökade göromål, enär, bland annat — såsom Herrarne finna angifvet i Statskontorets utlåtande —

utbetalning af gratifikationer och pensioner m. m., som nu verkställas genom en enda anordning, hvartill fogas en qvittenslista, enligt nu föreliggande förslag åter komme att fördrå lika många anordningar, som anvisningarnes antal. Att besväret att begifva sig till Riksbanken för erhållande af likvid för mången torde komma att kännas ej obetydligt, lärer väl ej heller kunna betvivlas. För egen del vill jag visserligen icke klaga, ty ehuru jag hör till dem, som på andras vägnar i Statskontoret uppburit dylika medel, har dock den väg jag gått för att lyfta penningar — äfven då det varit för andras räkning — aldrig synt mig lång; men jag föreställer mig, som sagdt, att allmänheten kommer att knota öfver denna anordning.

En annan omständighet, på hvilken jag ber att få fästa särskild uppmärksamhet, är, att jag svårligen kan föreställa mig, att icke genom den nu föreslagna åtgärden i afseende å verkställandet af Statskontorets likvider, antalet af Riksbankens tjänstemän skulle behöfva ökas. Åtminstone synes det mig — såvidt jag nu kunnat bilda mig ett omdöme om resultatet af en dylik förändring — att detta måste inträffa, då en betydlig del af Statskontorets göromål komme att gå genom Riksbanken. Den mindre lönestat, man genom förändringen på ett håll vill åstadkomma, skulle i så fall blifva af föga väsentlig, om ens någon betydenhet.

Hvad vidare beträffar behovet af en advokatfiskal eller ombudsman inom verket, vill jag i detta hänseende ej göra mig skyldig till ett längre anförande. Det synes mig nemligen temligen gifvet, att så länge fondförvaltningen kvarstår, behovet af en sådan ombudsman, vare sig med tillfälligt arfvode eller såsom tjänsteman i verket, är alldeles obestriddigt.

I fråga om den uppgift, kansliet inom det blifvande embetsverket skulle erhålla, hafva erinringar blifvit framställda, hvilka jag ej funnit af Herr Departementschefen uti hans anförande till statsrådsprotokollet, åtminstone i någon fullständigare mån, vidrörda. Det vill nemligen synas, som om sekreteraren skulle i en framtid erhålla till sitt åliggande att uppsätta, utom annat, samtliga Statskontorets utlåtanden i förekommande frågor, dervid byråcheferne väl skulle åligga att lemna den egentliga sifferutredningen, men författandet, som sagdt, ensamt tillhöra kansliet. Under förutsättning, att den uppfattning, jag nu antydt, är riktig, synes det mig tydligt och klart, att denne tjänsteman skulle blifva öfvermåttan betungad, och jag befarar, att han icke skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra hvad honom sålunda åläge. Det hade därför synt mig riktigare och bättre, om man tänkt sig en tjänsteman af andra graden såsom sekreterare eller närmaste man under hvarje byråchef, och att således arbetet med de så kallade utlåtandena i sjelfva verket skolat åligga byråcheferne, som hvar i sin sekreterare, hvilken tillika kunde föra protokollet vid fördragningen af de till vederbörande byrå hörande mål och ärenden, egt påräkna ett ständigt och sakkunnigt biträde.

Vidare synes mig företrädesvis förtjena att anmärkas den skilnad i antalet tjänstemän inom de olika graderna, hvilken den nya organisationen af detta embetsverk skulle komma att förete. Enligt för-

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

slaget skulle nemligen tolf tjenstemän hänföras till första graden, men blott en till den andra och tre till tredje tienstegraden. Detta synes mig vara ett uppenbart missförhållande. En första gradens lön är, med den tillökning deri, som nu är föreslagen, visserligen sådan, att en man i unga år dermed kan vara fullt belåten; men en bedröflig lifsuppgift synes den hafva, som med allt sitt sträfvande aldrig skall kunna komma längre än till denna första gradens tienst, utan nödgas stanna deri ända till sitt öö:te år; och då antalet tienstjer af första graden är tre gånger så stort som af de båda öfriga graderna tillsammans, måste detta blifva förhållandet i allmänhet. Kommer så dertill, att byråchefer ofta icke kunna tagas af tienstemännen i första graden, utan att, till följd af de särskilda fordringar, man antagligen måste ställa på dessa byråchefer att ega stilistisk skicklighet och större insigter, än som kunna erhållas genom ett trålsamt arbete i lägsta tienstegraden, till dessa platser måste utses personer från andra embetsverk, blifver följden nödvändigtvis den, att af ifrågavarande tolf tienstemän de fleste komma att stanna i sämsta lönegraden ända till döddagar eller tills de uppnå pensionsåldern. Detta kan icke vara välbetänt, och jag föreställer mig, att förr eller senare en förändring häri ovilkorligen måste vidtagas.

Ytterligare en omständighet tillåter jag mig att framhålla. Komiterade hafva i sitt betänkande uttryckt den mening, att hvarje Statskontorets tiensteman skulle hafva odelad ansvarighet för de göromål, honom tillkomme att ombesörja, hvaraf följer, att den kontroll, som nu åligger kontorscheferne, i sjelfva verket skulle upphöra. Blevde denna mening gillad, skulle, då äfven tienstemännen af första graden hade sjelfständigt arbete och odelad ansvarighet, byråchefen i förekommande fall vara nödsakad att grunda sin åsigt på den utredning, desse åstadkommit, likasom presidenten skulle stödja sig på byråchefens mening. Detta utgör en ytterligare erinran om att, i fråga om kontrollen, vi icke böra allt för mycket förlita oss på det föreliggande förslaget.

Hvad slutligen Stats-Utskottets utlåtande angår — jag skall icke besvara Kammaren med någon vidlyftigare utredning, utan öfvergår nu till min slutliga erinran — har jag, hvad äfven framgår af det jag redan anfört, deremot en aumärkning i fråga om punkten "a", deri Utskottet hemställer, "att Riksdagen, utan att i afseende å förslaget om bestämmande af arbetstidens längd meddela något beslut, må i öfrigt godkänna de af Kongl. Maj:t föreslagna grunder för omorganisation af Statskontoret." Jag tillåter mig nemligen deremot underställa Kammaren, om det icke må vara lämpligt, att denna mening uteslutes eller att åt densamma gifves en sådan lydelse, att Riksdagen, utan att ingå i pröfning af de utaf Kongl. Maj:t föreslagna grunder, bifaller hvad i följande moment är föreslaget. Jag vill med andra ord föreslå, att Riksdagen icke må göra sig ansvarig för att dessa grunder äro rigtiga. Kongl. Maj:t har framlagt ett förslag, som onekligen har något tilltalande, särskildt i den omständighet, att det samma medgifver både en nedsättning i det för Statskontoret erforderliga anslagsbelopp och tillika en väl behöflig förbättring af tienst-

männens lönetörmaner; men Kongl. Maj:t har icke begärt annat, än att Riksdagen skall godkänna lönestaten. Det ligger nemligen i Kongl. Maj:ts proposition endast att, under vissa förutsättningar och vilkor, antagandet af en ny lönestat föreslås. Emellertid, om jag icke vinner understöd af någon annan medlem af Kammaren och företrädesvis någon af Stats-Utskottets ärade ledamöter, skall jag icke framställa något, under nu rådande förhållanden antagligen alldeles fruktlöst yrkande om ändring af förslaget i sin helhet, vidare, än att jag vill understödja den af Herr Departementschefen gjorda hemställan, att uttrycket i sista punkten "f" af Utskottets hemställan "det tacktes Kongl. Maj:t till näst sammanträdande Riksdag" måtte förändras till "det tacktes Kongl. Maj:t till en kommande Riksdag." De af departementschefen för en sådan förändring anförda skäl synas mig nemligen ådagalägga densammas lämplighet.

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Herr Liss Olof Larsson: Jag skall icke yttra många ord. Jag har, ledsamt nog, af göromål i Riksbanken varit förhindrad att öfvervara diskussionen angående denna fråga i sin helhet och kan således icke ingå i något fullständigt bemötande af det en talare här skriftligen andragit mot Utskottets förslag; men jag ber ändock att till svar å en del af hans anförande, nemligen i fråga om fondförvaltningen, få yttra något, sedan jag som hastigast läst en del af det skriftliga anförandet.

Han har sagt, att komiterade varit ense derom, att alla frågor rörande fondförvaltningen skulle hänföras till pleniärenden, som borde behandlas kollegialt. Det är dock icke så, ehuru det kanske icke är nog tydligt uttryckt i komiterades utlåtande, hvilket äfven bevisas af departementschefens anförande till statsrådsprotokollet. Hos komiterade har varit mycket taladt om fondförvaltningen och huruvida dithörande ärenden borde behandlas såsom pleniämål. Af hvad angående denna sak förekommer i komiterades betänkande framgår, att komiterades mening varit, att frågor rörande fondernas placering borde behandlas som pleniärende, men andra ärenden, och dessa äro de flesta, som röra fondförvaltningen, deremot icke. När jag biträdde denna öfriga komiterades åsigt, så gjorde jag det, derföre att jag trodde, att, äfven om dessa frågor behandlades i plena, de icke skulle taga synnerligt mycken tid i anspråk, enär det vid föredragning af frågor rörande inköp af obligationer icke kunde blifva fråga om uppläsning af långa skrifter. Jag biträdde det äfven derföre, att jag trodde det man kunde inskränka byråchefernes antal till två, och att således ingen särskild byråchef behöfves för fondförvaltningen. Men sedan Kongl. Maj:t nu föreslagit, likasom äfven Utskottet blifvit ense om tillsättande af tre byråchefer och således äfven en för fondförvaltningen, så vill jag icke envist hålla på min mening, då jag väl inser, att den säkerhet, som skulle ligga deri att frågor om fonders placering afgjordes i plena, till väsentlig del vinnes derigenom att en särskild byråchef blir föredragande för ifrågavarande ärenden. Och ehuru jag för min enskilda del fortfarande tror det hafva varit bättre, att frågor rörande inköp af obligationer och fondernas placering i allmänhet behandlats som pleniämål,

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

skall jag dock numera, hvilket jag ock redan sagt, icke envist vidhålla denna åsigt.

För öfrigt har jag funnit att Kongl. Maj:t i afseende å placeringen af fondmedlen föreslagit något annat än komiterade, hvilka ansett, att de fonderade medlen borde "hufvudsakligen" placeras i goda obligationer, under det Kongl. Maj:t deremot anser, att alla dessa medel så småningom böra *absolut* förvandlas i obligationer. Inom komitén höll jag för min del på den meningen, att ingen bestämd föreskrift borde gifvas om, i hvilka papper dessa medel borde förvandlas; men då öfriga komiterade tycktes vara ense om att medlen uteslutande borde förvandlas i obligationer, så, för att sammanjenka de olika meningarne, blef man slutligen ense om att begagna ordet "hufvudsakligen"; jag tror dock att medlen kunna placeras lika säkert i inteckningar som i obligationer, om nemligen inteckningarne belånas inom halfva taxeringsvärdet. Genom ett sådant sätt att gå till väga tror jag jemväl, att förvaltningskostnaden och besväret med fonderna icke skulle ökas, utan tvärtom i betydlig mån minskas. Om man skaffar sig inteckningar på större belopp, så blir det naturligtvis mindre besvär med förvaltningen af dessa, än om man inköper en motsvarande mängd obligationer på ofta nog små valörer, i hvilket senare fall man två gånger om året måste hafva bestyr med afklippande af räntekuponerna och tillsyn öfver obligationernas utlottning. I detta afseende skiljer sig Kongl. Maj:ts förslag från komiterades, men jag anser denna skiljaktighet dock ej vara af så stor vikt, att jag för den skull vill göra något särskildt yrkande. då jag anser det öfriga vara godt. Jag har endast velat påpeka förhållandet och skall för öfrigt icke motsätta mig bifall till nu föredragna mom. *a*; men jag förbehåller mig, såsom jag nyss nämnde, att vid efterföljande mom. *e* få framställa ett särskildt yrkande.

Herr Hörnfeldt: Jag skall be att med anledning af den ärade talarens på stockholmsbänken anförande få i en enda del besvara de anmärkningar, som han gjort mot Utskottets förslag och äfven mot Kongl. Maj:ts proposition. Den ärade talaren sade nemligen, att han tyckte, att så väl Kongl. Maj:t som Stats-Utskottet icke hade fäst tillbörlig uppmärksamhet på det utlåtande, som Statskontorets president och ledamöter afgifvit mot komiterades förslag och Kongl. Maj:ts proposition. Jag ber att i detta fall få nämna, att Stats-Utskottet icke kunnat vid nämnda utlåtande fästa den tillbörliga uppmärksamhet, som måhända varit önskelig, emedan Stats-Utskottet icke förbisett hvad en annan departementschef yttrat i afseende å frågan om Kommerskollegii omorganisation, och utur hvilket yttrande jag ber att få uppläsa följande rader:

"Då detta reorganisationsarbete endast kan och bör successivt utföras och icke gerna någon utom embetsverket kan med tillbörlig lätthet och säkerhet iakttaga när och i hvad mån tillfälle yppas att närma sig det föresatta målet, lär det få anses såsom gifvet, att medverkan från kollegiets sida dervid är af yttersta vikt. Emellertid lär den fordran icke vara fullt berättigad, att kollegie-ledamöterna

skola deruti taga en mera verksam del. De äro, hvar för sig, egentligen sysselsatte med handläggningen af de maktpåliggande och mångartade ärenden, hvilka tillhöra deras departement, och äfven om tid för dem finnes öfrigt att med särskild uppmärksamhet följa frågan om embetsverkets reorganisation, torde de måhända, vane som de från lång tid äro vid den nuvarande organisationen, mera inse dess fördelar än uppfatta dess brister.“

Man skulle ju möjligen, då chefen för Civildepartementet haft sådana tankar i afseende å *kommerskollegii* tjänstemän, kunnat komma till den förmodan, att måhända äfven *statskontorets* tjänstemän äro så insatte i de gamla förhållandena, att de mera inse fördelarne af den gamla organisationen än af den nya.

Jag anhåller för min del om bifall till Stats-Utskottets förslag i punkten a.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och öfvertog i hans ställe Herr vice Talmannen ledningen af Kammarens förhandlingar, hvarefter

Herr Key uppropades och yttrade: En ärad talare här midt emot på Stockholmsbänken yrkade, om jag icke misstager mig, att mom. a) i Utskottets hemställan måtte uteslutas, emedan det, efter hans förmenande, skulle vara vanskligt att gifva sig in på ett godkännande af de grunder Kongl. Maj:t föreslagit att vara bestämmande för den nya lönestaten. Jag skulle äfven, för min del, icke alls haft någonting deremot utan tvertom funnit det mycket lämpligt i händelse frågan gäلت att anslå de belopp, Kongl. Maj:t begärt, på extra stat för ett år; jag skulle i sådant fall funnit det vara alldeles riktigt att undandraga sig ett definitivt bedömande, och ett godkännande af de grunder, som för ett så beskaffadt anslag blifvit uppställda; men då frågan nu gäller en *definitiv* lönereglering i dess minsta detaljer, och Kongl. Maj:t uttryckligen gifvit vid handen, att den nya organisationen bör "byggas på följande grunder" och med tillämpning af dessa grunder föreslagit en ny lönestat, så skulle, om man underlät att uttala sig om de grunder, Kongl. Maj:t uppställt, så att säga, såsom premisser för den nya lönestaten, ett bifall till den föreslagna staten hänga i luften och sakna det fäste, till följd hvaraf det kan anses berättigadt. Jag tror derföre, att Stats-Utskottet icke bort handla annorlunda, än det gjort; och jag anser, att Kammaren lugnt kan bifalla mom. a) af förevarande hemställan.

I hvad den ärade talaren yttrade i afseende på sista momentet f), skall jag deremot bedja att få instämman med honom. Herr Statsrådets och chefens för Finansdepartementet yttrande nyss här i Kam-maren afsåg, bland annat, att en förändring af detta moment måtte göras sålunda, att i stället för orden: "nästsammanträdande Riksdag" skulle sättas orden: "en kommande Riksdag"; och ett formligt yrkande om en sådan förändring, hvilket icke kunde af Herr Statsrådet framställas, har som sagdt är, af talaren på Stockholmsbänken nu blifvit gjordt.

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

På grund af den förklaring Herr Finansministern lemnade, tror äfven jag, att denna förändring har skäl för sig, hvarför jag för min del biträder det derom framställda yrkandet och anhåller om proposition i sådant syfte, då vi komma till moment *f*).

Herr Berg: Då det förslag till förändrad organisation af Statskontoret, som Kongl. Maj:t nu framlagt, blifvit af Stats-Utskottet enhälligt tillstyrkt, kan naturligtvis icke jag, i saknad af någon större sakkännedom i frågan, våga att på något sätt påyrka förändring deri. Enär emellertid Kongl. Maj:t i sin proposition begärt blott ett bifall till den uppgjorda lönestaten och dervid fästade villkor, men alldeles icke något Riksdagens uttalande om lämpligheten eller olämpligheten af de grunder, som Kongl. Maj:t för den blifvande organisationen uppstält; och då jag, som sagdt är, icke eger den sakkännedom, att jag tilltror mig kunna uttala ett godkännande af dessa grunder, mot hvilka jag snarare, i fall jag skulle uttala mig derom, hade åtskilliga betänkligheter att framställa, ett uttalande, som jag dock anser nu vara hvarken tillständigt eller lämpligt; så kan jag för min del icke biträda det af Utskottet under mom. *a*) framställda förslag, enligt hvilket Riksdagen skulle godkänna de af Kongl. Maj:t föreslagna grunder för omorganisationen af Statskontoret. Kongl. Maj:ts proposition i ämnet innehåller nemligen endast, "att Kongl. Maj:t vill, under återopande af hvad i förevarande fråga bilagda protokoll öfver finansärenden för den 18 Januari 1876 innehåller, föreslå Riksdagen, att följande lönestat för Statskontoret måtte, med de i berörda protokoll förekommande bestämmelser och villkor för de nya lönnernas åtnjutande, varda af Riksdagen gillad, att lända till efterrättelse från och med år 1877," och på detta förslag har, efter min åsigt, Riksdagen att svara endast med ett bifall eller afslag, utan att på samma gång binda Kongl. Maj:ts händer vid uppgörandet af det blifvande organisationsförslaget.

För min del vill jag derföre på de skäl, jag nu anfört, yrka, att ur Kammarens beslut må utgå det under mom. *a*) i Utskottets förslag förekommande stadgande, på hvilket yrkande jag vördsamt anhåller om proposition, ehuru jag icke har stor anledning att hoppas bifall dertill.

Herr Sjöberg: Jag har begärt ordet förnämligast för att tack-samt erkänna det fyndiga sätt, hvarpå min ärade vän, Herr Hörnfeldt, gjorde sin invändning mot min anmärkning, att måhända icke tillbörligt afseende blifvit fäst på de erinringar, Statskontoret framstält vid förslaget om verkets nya organisation. För att gendrifva mig använde han nemligen en fras, som förekommer i Statsrådets och chefens för Civildepartementet yttrande till statsrådsprotokollet rörande ett annat till det departementet hörande embetsverk, hvilket ej har att fröjda sig åt den bevågenhet, som i allmänhet hitintills kommit Statskontoret till del. Hvad sjelfva denna fras beträffar, erkänner jag, att den har ett visst värde, om den nemligen betraktas endast ur stilistisk synpunkt. Den är onekligen fin och afrundad, men går man djupare och granskar innehållet, så synes den åtminstone för mig — må

det förlätas mig — ega ganska ringa eller intet värde, emedan densamma icke innehåller *sanning*, hvilken, efter min uppfattning utgör en nödvändig förutsättning för att ett yttrande, åtminstone i ett allvarligt ämne, skall ega den nyss nämnda egenskapen. Det är nemligen icke sant, att inom nyss antydda embetsverk bland ledamöterna förefinnes sådant motstånd, med hänsyn till förändrade anordningar, som förmenas, och jag föreställer mig, att, då framdeles en gång rätt upplysning i saken vinnes, det blir just hos ledamöterna i detta verk, man måste söka den sakkännedom och erfarenhet, som erfordras för att vinna en tillfredsställande lösning af den frågan, -- huru man än må bemöda sig om att på annan väg uppnå detta mål.

Då nu en ärad medbroder på stockholmsbänken framställt ett bestämdt yrkande, så vill jag deri förena mig, emedan — jag upprepar det ännu en gång — jag, för min del, anser, att Riksdagen icke på något sätt bör göra sig solidarisk med Kongl. Maj:ts regering genom att antaga de grunder för den nya organisationen, Kongl. Maj:t angifvit. Det må vara Kongl. Maj:ts ensak att blifva illa eller väl betjenad genom dessa grunders tillämpning i verkligheten. Riksdagen deremot har icke att skaffa med dessa grunder i vidare mån, än statens rätt och bästa deraf må kunna beröras. Men Riksdagen bör icke för framtiden binda sig genom att såsom godt och välbestämdt erkänna något, som i framtiden måhända befinnes mindre tillfredsställande. På dessa skäl instämmer jag i det yrkande, Herr Berg framställt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr vice Talmannen framställt propositioner i enlighet med de yrkanden som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

De förslag, Utskottet under *litt. b), c) och d)* framlagt, blefvo jemväl bifallna.

Under *litt. e)* var den hemställan af Utskottet gjord:

att Riksdagen, med gillande i öfrigt af de utaf Kongl. Maj:t föreslagna vilkor för de nya löneförmånernas åtnjutande, måtte för 2:dra momentet antaga följande förändrade lydelse: "att de med hvarje befattning förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöringen befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat."

I anledning af hvad sålunda blifvit föreslaget yttrade

Herr Liss Olof Larsson: Uti det nu föredragna momentet har jag icke kunnat biträda Stats-Utskottets förslag, ehuru jag icke låtit anteckna mig som reservant. Uti sjunde punkten af Kongl. Maj:ts proposition, (intagen i betänkandet på sidan 4) förekommer nemligen den omständigheten, att endast tredje och andra gradens tjänstemän i Statskontoret, men icke första gradens skulle vara inbegripna under förbudet att förena annan tjänst å rikets, riksdagens eller kom-

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

munens stat. Första gradens tjänstemän i Statskontoret skulle således få innehafva äfven andra tjänster, något som jag för min del icke kan gilla. Alltid, när det inom Riksdagen varit tal om regleringar, har klagats deröfver att lönerna för en del tjänstemän varit så små, att dessa tjänstemän nödgats arbeta på flera ställen och således springa bort en tid, som kunde egnas åt arbete på tjänsterummet, i fall tjänstemannen innehade endast en väl aflönad tjänst. Men nu står man färdig att godkänna en princip, som man förut funnit så förhatlig; och det vore i sanning högst besynnerligt, om Riksdagen, sedan densamma i fråga om hofrätternes tjänstemän föreskrifvit, att de med sin tjänst i hofrätt icke få förena annan befattning i statens, riksdagens eller kommunens tjänst, nu biföllo Kongl. Maj:ts af Stats-Utskottet tillstyrkta förslag till lönereglering för statskontoret, hvilket icke innehåller något dylikt förbud för 1:sta gradens tjänstemän der, och desse således skulle få hafva så många tjänster som helst utom verket.

När man nu börjat med löneregleringar och redan verkställt sådana med iakttagande af den princip, att tjänstemännen icke få innehafva mer än en befattning, anser jag det vara en pligt af Riksdagen att vidhålla denna princip äfven i fråga om Statskontoret. Ty tillåter man tjänstemännen i Statskontoret att med sina befattningar der förena andra tjänster, under det att man nekar det för motsvarande tjänstemän i andra embetsverk, så blir uppenbart följden, att de senare komma och säga: "vi hafva nu ungefär lika stora löner som våra likar i Statskontoret, under det likväl vi äro, hvilket icke är förhållandet med tjänstemännen i nämnda embetsverk, förbjudna att mottaga befattningar i något annat verk, än der vi äro anställda. Vi måste således hafva högre löner". Att detta anspråk är både naturligt och berättigadt, kan icke förnekas och jag ser ej heller, att Riksdagen skulle kunna tillbakavisa detsamma, om man fasthåller vid önskligheten af så stor likställighet som möjligt tjänstemännen emellan; hvilket man naturligtvis icke gör genom att frantaga den ene en förmån, som man gifver åt den andre. Med ett ord, följdriktighet härutinnan vid fastställandet af nya stater anser jag framför allt vara Riksdagens skyldighet att iakttaga.

I statsrådsprotokollet till den Kongl. propositionen om statskontorets omorganisation säges det visserligen, att det icke skulle vara till men för kontoret, om ock dess tjänstemän, efter sex timmars beständ tjänstgöring derstädes, egnade sina krafter åt andra håll. Utom det att Kammarern godkänt Utskottets förslag om borttagandet af stadgandet om vissa bestämda tjänstgöringstimmor, tror jag, att samma skäl kunna anses gälla för åtskillige af tjänstemännen i hofrätterna, såsom aktuarier och arkivarier, hvilka icke kunna, såsom ledamöterna, fullgöra sina åligganden hemma, utan måste göra det på tjänsterummet. Hvad som icke kan skada på det ena stället, skall helt säkert ej heller skada på det andra, men ett faktum är, att sistnämnde tjänstemän icke få innehafva befattningar utom hofrätten, och detta stadgade Riksdagen för några veckor sedan.

Vidare ber jag att få påpeka, det Kongl. Maj:ts såsom en slags

ersättning från Statskontorets tjänstemän emot förmänen att få innehafva tjänst på annat håll, föreslagit, att de under sin semester skulle afstå tjänstgöringspenningarne. I detta fall hafva således hofrättens tjänstemän en fördel framför statskontorets. Men nu föreslår Stats-Utskottet, och detta enligt min tanke med rätta, att äfven sistberörde tjänstemän skola under semester bibehålla tjänstgöringspenningarne, och med detsamma förfaller det skäl, som jag föreställer mig utgjort grunden för Kongl. Maj:ts förslag till tjänstgöringspenningarnes afstående, för statskontorets tjänstemän, nemligen att de icke skulle få behålla tjänstgöringspenningarna under semester. Att nu låta tjänstemännen bibehålla rättigheten till tjänstgöringspenningarnes uppbärande äfven under semester, men ändå bibehålla rätten till flere tjänsters förening anser jag vara mindre konsekvent.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till det föredragna mom. e), men med det tillägg, att förbudet för andra och tredje gradens tjänstemän i afseende å rättighet till tjänsters förening, måtte blifva gällande jemväl för förste gradens tjänstemän i statskontoret.

Herr Key: Hvad den ärade representanten på dalabänken nyss anfört framhöll han äfven i Stats-Utskottet med den energi och ihärdighet, som är honom egen, men han lyckades icke der vinna gehör och det af de skäl, som jag nu skall taga mig friheten att omtala.

Den jemförelse han uppställt mellan nu ifrågakarande tjänstemän och hofrättens tjänstemän i samma grad är nemligen icke alls tillämplig. Dessa senare passera i allmänhet blott genom verket; de stanna icke der kvar; de hafva världen öppen för sig och hafva utsigt till befordran på många andra håll. Ifrågakarande tjänstemän i statskontoret stanna deremot vanligen kvar i detta verk, men den utsigt till befordran inom verket, som de kunna påräkna, är icke stor ty, såsom Herrarne kunna se af betänkandet, finnas utom verkets chef endast fyra tjänstemän i de högre graderna. Sålunda kan endast ett fåtal hinna upp till de högre graderna och flertalet måste stanna kvar på sina platser. Under sådana förhållanden har det icke syns Utskottet vara rättvist att föreslå samma stadgande här som i afseende å hofrättens tjänstemän af samma grad. Tjänstemännen i dessa båda verk äro, såsom jag nämnde, verkligen icke med hvarandra jemförliga. Hofrättens tjänstemän hafva stora utsigter till befordran, de avancera till häradshöfdingar, assessorer, revisionssekreterare m. m. och hafva, såsom jag sade, nästan hela världen öppen för sig. Men så är ej fallet i Statskontoret. Vill man hafva i detta verk tjänstemän, som äro skicklige att sköta sina ansvarsfulla tjänster, så får man icke kringskära villkoren så, att icke duglige män befinnas villige att emottaga tjänsterna, isynnerhet när så ringa utsigter till vidare befordran förefinnas.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Visserligen fick jag samma förklaring i Stats-Utskottet, som jag nu fått här, men jag kan för min del lika litet gilla densamma nu som i Utskottet. Vill Riksdagen nu uppgifva

*Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret.
(Forts.)

gärdet och tillåta sina tjenstemän att innehafva så många tjenester som helst, må det så vara, men jag kan för min del icke biträda en sådan åsigt, utan håller före, att i hvarje verk bör gifvas åt en hvar tjensteman fullt arbete mot en sådan aflöning, som är tillräcklig för hans anständiga bergning, så att han icke behöfver hafva tjenester i huru många verk som helst; helst jag varit med om att bestämma antalet tjenstemän, under den förutsättning, att de skulle egna hela sitt arbete åt statskontoret, och jag befarar att antalet får lof att ökas om de skola ha flera tjenester i andra verk. Den siste ärade talaren yttrade dervid, att det icke går an att jemföra hofrättens tjenstemän med statskontorets, ty dessa förra passera genom verket uppåt och stanna icke kvar på sina platser. Redan i Stats-Utskottet erinrade jag honom derom, att ett sådant påstående är riktigt i afseende å fiskalerna, och detta synes äfven såväl af Kongl. Maj:ts som komiterades förslag till löneroglering för rikets hofrätter, der aflöningen för dessa tjenester är satt mycket låg just med afseende derå, att de ansåges vara endast öfvergångsbefattningar. Men andra tjenester finnas i hofrätten, som äro mera talrika, nemligen notariatjjensterna. Komiterade försökte äfven att sätta lönerna för dessa tjenester något lägre och föreslogo, att de skulle blifva jemväl öfvergångsbefattningar, så att notarierna skulle kunna avancera upp till ledamotsplatser eller landtdomare. Kongl. Maj:t uttalade i sin proposition likväl den åsigt, att många personer äro duglige såsom notarier, men dertföre icke passa till ledamöter eller domare, samt påpekade, att i de flesta fall notarierna icke komma längre uppåt, och på den grund förhöjdes lönerna. Förhållandet är således icke såsom den siste talaren yttrade. Jag erinrade honom derom i Stats-Utskottet, der han äfven påstod att notarierna icke stannade kvar på sina platser, utan plögade avancera upp i högre grader, men sedan vi tagit fram statskalendern och eftersett, huru dermed sig förhölle, måste han slutligen gifva mig rätt. Det förundrar mig dertföre ej heller, att han nu här i Kammaren endast framhållit *fiskalerna* i hofrätterne.

Är det nu så, efter hvad jag redan påpekat, att Kammaren, sedan man i åratal talat om det förhatliga i att tjenstemän innehafva tjenester i flera verk och klandrat att ett sådant förhållande icke blifvit ändradt vid förut uppgjorda regleringar, nu vill frångå sin ofta uttalade åsigt, så böjer jag mig naturligtvis för majoritetens beslut, men jag har velat uttala min åsigt i detta hänseende, och jag tror, att man med skäl kan säga, att det icke är rätt att en tjensteman tager upp sin tid med att springa i flera verk, i synnerhet som en reglering just bör gå ut på att gifva åt hvarje tjenstebefattning en sådan lön, att innehafvaren derpå kan hafva sin anständiga bergning.

Herr Clairfelt: För att ytterligare bemöta den siste värde talaren hvars ihärdighet i att försvara sin mening jag lika med Stats-Utskottets ärade vice ordförande ber att få vitsorda, vill jag fästa hans uppmärksamhet derå, att i fråga om tjenstemännen i hofrätterna endast bestämts att de icke få innehafva "annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjenstebefattning, med mindre den

finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjenstgöringen i Hofrätten. Det blef således icke totalt förbjudet, för nämnde tjenstemän att hafva bitjenster, utan eger Hofrätten att pröfva, om det kan medföra hinder för tjenstgöringen. Nu gestaltar det sig emellertid så, att hofrättsnotarierna, som den ärade talaren just särskildt framdrog, hafva hemarbete och äro sysselsatta med arbete för hofrätten äfven på andra tider än de tillbringa å embetsrummen, men att deremot, enligt hvad vi nyss hört från statsrådsbänken, dessa första gradens tjenstemän i Statskontoret icke hafva för denna sin tjenst annan sysselsättning än den, som utföres på embetsrummet. Om nu deras arbetstid der bestämmes till sex timmar, såsom regeringen föreslagit, tyckes det mig vara hårdt att absolut förbjuda en tjensteman att, om han dertill har krafter och förmåga, söka på den tid af dagen, som hans tjenstgöring lemnar honom öfrig, förskaffa sig någon ytterligare förtjenst. Då sålunda nu ifrågavarande tjenstemäns ställning synes mig vara en helt annan än hofrättstjenstemännens, får jag på grund deraf och med åberopande jemväl af de skäl, som af Herr Key blifvit anförda, yrka bifall till hvad Stats-Utskottet i förevarande punkt hemställt.

*Angående
omorganisationen
af Stats-
kontoret.
(Forts.)*

Herr Key: Det förvånar mig alls icke, att den ärade representanten från Dalarna icke fann sig tillfredsställd af de utaf mig anförda skäl; tvärtom skulle det mycket hafva förvånat mig, om motsatsen inträffat. Han har nu en gång föresatt sig, att äfven här skall tillämpas en princip, hvars rättighet jag icke förnekar och som jag derföre i allmänhet gerna biträder, den nemligen att ett flertal af tjänster icke bör hopas på en hand. Man kan då aldrig veta, hvilken inkomst en tjensteman har; man ser att han har ganska ringa lön och skulle derför vara villig bifalla begärd löneförhöjning i ett verk, men så kommer man underfund med att han äfven på andra ställen uppbär löner, hvilka sammanlagda uppgå till ganska högt belopp. Jag instämmer sålunda derutinnan med min ärade vän, och den tanken Kammaren i sådant afseende flera gånger uttalat finner jag i allmänhet fullkomligt hållbar, men den är icke tillämplig här.

Dessa tjenstemäns ställning och karakteren af deras arbete är en helt annan och för dem egendomlig, såsom den ärade representanten från Kristianstad nyss ganska riktigt framhöll. Deras utsigter till befordran äro också betydligt mindre än flertalet andras, och om vi vilja föreskrifva, att de under *alla* förhållanden icke få förena en tjenst med en annan, ja, låtom oss då också öka lönerna; ty att det förutan få skicklige tjenstemän af första graden i Statskontoret, kassörer, bokhållare o. s. v., om vi föreskrifva, att de icke få hafva annat arbete, det tror jag icke Riksdagen kan påräkna. Vilja vi, så som den siste talaren yrkat, äfven här konsekvent tillämpa en dylik princip, då få vi också vara beredda att höja lönerna; men om vi ej vilja göra det, anser jag att vi för ett sådant undantagsförhållande, som med Statskontorets tjenstemän eger rum, äfven kunna göra det undantag från en fastställd princip, som Stats-Utskottet tillstyrkt.

Jag kan icke annat än fortfarande yrka bifall till föredragna momentet.

Häruti instämde med Herr *Nils Larsson*.

Angående
omorganisation
af Stats-
kontoret
(Forts.)

Herr Sjöberg: Äfven jag har i sjelfva verket icke något annat att säga, än att jag instämmer med Herr Key, och jag vill äfven, lika med honom betona, att jag omfattar den princip, att statens tjänstemän böra vara aflönade så, att de icke behöfva använda sin tid till att söka förskaffa sig andra förtjenster. Men här föreligger ett undantagsförhållande, som man äfven måste gifva sitt erkännande, och därför vådjar jag till den ärade representanten på dalabänken, huruvida det vore lämpligt att äfven i afseende å nu ifrågavarande tjänstemän meddela ett sådant förbud, som han ifrågasatt. Det vore väl hårdt att förbjuda en person med arbetsförmåga att använda den tid, som han har ledig från sin tjänstgöring, åt andra sysselsättningar; och chefen för Finans-departementet har ju, mycket riktigt, tydligen framhållit, att arten af ifrågavarande arbete är sådan, att den förutsätter ett visst bestämdt timarbete på embetsrummet och snart sagdt, utesluter möjligheten af hemarbete. Om under sådana förhållanden en tjänsteman, som dertill har krafter och förmåga, vill använda sin lediga tid till att söka förskaffa sig och sin familj ett något bättre underhåll, så ser jag deruti icke något ondt. Att sådana personer finnas, vågar jag antaga, och styrkes i detta mitt antagande just af den ärade representanten sjelf, som visat sig kunna egna sin verksamhet åt många olika håll; och det kan ju möjligen finnas en och annan, som, om han också icke besitter alldeles lika stor förmåga som han, likväl närmar sig något ditåt. Jag instämmer med Herr Key.

Herr Jöns Persson: Det kunde väl vara så godt att den här striden finge utkämpas mellan de båda förste talarne, som ju äro de maktogande; och jag skulle icke heller hafva begärt ordet, om icke talaren på kalmarbänken hade framkastat en sats, som jag icke gerna vill att den skall stå oemotsagd i riksdagsprotokollet. Han vågade nemligen påstå, att det skulle vara svårt att få skicklige och redlige kassörer och bokhållare om man förbjöde dem att hafva andra tjänster. Men när jag ser på deras aflöningar, som ju äro föreslagna till 3,000 kronor, 2,800 o. s. v., så synes mig hans påstående icke vara riktigt; tvärtom tror jag, att äfven om det behöfdes dubbelt så många dylika tjänstemän i statskontoret, som den nu uppgjorda staten upptager, man för en sådan aflöning skulle få tillräckligt många lika redbare och lika duglige, som kanske till och med de, som redan finnas der.

Jag har icke något yrkande att framställa; men jag hade önskat att ett dylikt yttrande icke från en sådan talare framkommit till riksdagsprotokollet, ty det kan komma att blifva honom till hinders vid ett annat tillfälle.

Efter det öfverläggningen förklarats slutad och proposition, enligt de gjorda yrkandena, gifvits såväl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som på antagande af Herr Liss Olof Larsons förslag, blef Utskottets hemställan oförändrad bifallen.

Slutligen hade Utskottet hemställt under *litt. f*:
att Riksdagen måtte i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl.

Maj:t till nästsammanträdande Riksdag meddela uppgift å de embets- och tjenstemän, hvilka i följd af den nya organisationen kunde anses berättigade att med derfor bestämda vilkor från allmänna indragningsstaten uppbära sina löner och hvilka ej funnits benägne eller lämplige att i den nya organisationen ingå.

*Angående
omorganisatio
af Stats-
verket.
(Forts.)*

I enlighet med det yrkande, Herr Sjöberg under öfverläggningen angående mom. a beträffande Utskottets hemställan i nu ifrågasvarande mom. framställt, biföll Kammaren samma hemställan med den förändring, att i stället för ordet "nästsammanträdande" skulle insättas orden: "en kommande."

§ 7.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition angående ny lönestat för Mynt- och kontrollverken.

Mom. a) — d).

Biföllos.

I *mom. e)* hade Utskottet föreslagit, att Riksdagen måtte i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till nästsammanträdande Riksdag meddela uppgift å den eller de tjenstemän, som i följd af den nya organisationen af Mynt- och kontrollverken kunde anses berättigade att från allmänna indragningsstaten uppbära sina löner och ej funnits benägne eller lämplige att i den nya organisationen ingå.

Rörande detta förslag anförde

Herr Sjöberg: I likhet med hvad jag tog mig friheten hemställa vid mom. f) af näst förut föredragna utlåtande angående ny lönestat för Statskontoret — hvilken hemställan af Kammaren bifölls — vågar jag jemväl vid den nu föredragna punkten föreslå, att orden: "det täcktes Maj:t till näst sammanträdande Riksdag" meddela uppgift" o. s. v. måtte utbytas mot: "det täcktes Kongl. Maj:t till en kommande Riksdag" o. s. v.

Vidare yttrades ej. I öfverensstämmelse med Herr Sjöbergs yrkande, biföll Kammaren Utskottets hemställan med den förändring, att i stället för ordet "nästsammanträdande" skulle insättas orden: "en kommande."

§ 8.

Efter föredragning af sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets betänkande N:o 1, i anledning af väckt motion om stadgande af böter för kommunalstämmas ordförande, som uraktlåter att fullgöra hvad

honom enligt 37 § Bevillingsförordningen åligger, blef nämnda betänkande af Kammaren bifallet.

§ 9.

*Angående
förvandling
af böter.*

Till afgörande företogs Lag-Utskottets betänkande N:o 31, i anledning af återremiss utaf Utskottets utlåtande N:o 4 om förändrad lydelse af 13 § i 2 kap. strafflagen.

I berörda utlåtande, som begge Kamrarne till Utskottet återförvisat, var föreslaget, att nämnda lagrum, enligt hvilket böters förvandling till motsvarande kroppsstraff tillkommer Konungens Befallningshafvande allena, måtte på det sätt ändras, att, der sådan förvandling erfordrades för verkställighet af utslag, som till kronohäkte ankommit, tillsyningsmannen vid dylikt häkte skulle ega att derom förordna.

Och hade Utskottet, i anledning af de anmärkningar, som mot detta förslag blifvit inom Kamrarne gjorda, uti sitt förevarande betänkande hemställt

I punkten 1:

att Riksdagen ville för sig del besluta, att 13 § i 2 kap. strafflagen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

“Om förvandling af böter efter 10, 11 eller 12 § förordne Konungens Befallningshafvande, der ej för särskildt fall finnes annorlunda stadgad.”

Ordet begärdes af

Herr Berg, som yttrade: Då detta ärende förra gången förelåg till behandling af Kammaren, tog jag mig friheten erinra derom, att den bötesförvandling, som enligt Utskottets förslag skulle tillkomma tillsyningsmännen vid kronohäkterna, måste antagas afse icke allenast böter, hvilka blifvit ådömda enligt nya strafflagen, utan jemväl sådana böter, som ådömts enligt ekonomiska författningar och jag ifrågasätter om i detta fall förvandlingen kunde anförtros åt personer som ej kunde förutsättas om dessa författningar ega kännedom. Med anledning af denna anmärkning har Lag-Utskottet uti sitt nu framlagda förslag, tydligen antydtt, att tillsyningsmännen skulle ega förordna om förvandling jemväl af böter utaf senast omförmälda slag; hvarjemte Utskottet förmenar, att härutinnan ingen svårighet torde möta, då väl alltid i utslaget torde vara åberopad den författning, enligt hvilken böterna blifvit ådömda, samt tillsyningsmännen torde ega eller åtminstone kunna få tillgång till berörda författning. Vidare har Utskottet uti en not tillkännagifvit, att såvidt Utskottet kunnat inhemta, är det allenast uti Grufvestadgan den 12 Januari 1855, Kongl. förordningen angående förbud mot lotteri-inrättningar m. m. den 21 Mars 1844

samt Kongl. Tullstadgan den 7 December 1860, som en särskild grund för bötesförvandling finnes stadgad. Denna Utskottets uppgift måste jag naturligtvis antaga för riktig, ehuru jag icke varit i tillfälle att kontrollera densamma. Men då jag ser på nyssnämnda särskildt åbopropade författningar, så finner jag en temligen olika förvandlingsgrund vara uti dem angifven, hvarjemte bör bemärkas, att den i berörda författningar omtalade bötesförvandling icke eger rum med *hela* det ådömda bötesbeloppet, utan endast med det belopp, som kan återstå oguldet. Och hvad särskildt beträffar böter, som ådömas enligt Grufvestadgan, så finnes i berörda stadga förordnad, att om någon del af böterna utgått, återstoden skall förvandlas i öfverensstämmelse med föreskrifterna i Kongl. brefven den 5 Februari 1768 och den 26 oktober 1820. Härvid ifrågakommer naturligtvis jemväl att tillse huru ådömda böter skola förvandlas i de fall, då målsegaren har andel i böterna men efterskänkt sin rätt dertill. Härforutom måste den, som eger att om förvandling af böter förordna, hafva noggrann kännedom om skillnaden emellan hvad som enligt lag utgör förvandling af böter och hvad som utgör förändring af straff; ty uti fall af sistnämnda beskaffenhet tillkommer det icke Konungens Befallningshafvande eller exekutiv myndighet, utan domstol att verkställa förvandlingen.

Alla föreskrifter i dessa hänseenden måste tillsyningsmannen således känna. Dessa föreskrifter finnas emellertid icke uti de författningar, efter hvilka böterna ådömas, utan måste sökas annorstädes. Jag vill visst icke påstå, att det skulle möta några synnerligt stora svårigheter för den, som eger författningskunskap eller vana vid lagtillämpning att taga kännedom om dessa föreskrifter, men då, såsom jag en gång förut påpekat, något kompetensvilkor icke finnes stadgad för sökande till tillsyningsmansbefattning, utan hvem som helst dertill kan blifva antagen — vid efterseende i statskalendern har jag funnit att på ett ställe innehades en dylik befattning af en stadskassör, på ett annat ställe af en provincialläkare och på ett tredje åter af en f. d. häradsskrifvare — må det icke anses underligt eller åtminstone icke missförstås, om jag, äfven med fullt erkännande af dessa personers kunskaper i allmänhet, tviflar på, att de om tillämpningen af författningarne ega sådan kännedom, som för ifrågavarande fall är nödvändig. Desse personer skulle sannolikt finna sig temligen öfverraskade, om de förr eller senare blefve tilltalade för att hafva gjort sig skyldige till felaktig förvandling af böter och fördenskull blefve dömda till ausvar såsom tjenstemän för oriktig tillämpning af författningar, om hvilka de aldrig ansett sig behöfva ega någon kännedom. För öfrigt får jag påpeka den oegentlighet, som genom antagande af Utskottets förslag skulle uppstå, nemligen att, under det man vill påskynda förvandlingen af böterna, man icke tillåter de myndigheter magistrater och kronofogdar, som skola föranstalta om straffets verkställande, att äfven bestämma om böternas förvandling, i följd hvaraf det kan inträffa att magistraten måste vända sig till sin stadskassör och kronofogden till häradsskrifvaren i samma fögderi med begäran om bötesförvandling enär de sjelfva icke fått det höga förtroendet att såpaut ombesörja.

*Angående
förvandling
af böter.
(Forts.)*

*Angående
förvandling
af böter.
(Forts.)*

Med anledning af hvad jag nu anfört och då ett af landstatskomiterade uppgjort förslag angående förändradt sätt för redovisning af böter snart torde komma att framläggas för Riksdagen, hvarvid äfven frågan om böters förvandling lämpligen torde komma under behandling, får jag förena mig med Herr Grefve Mörner i hans reservation, och följaktligen yrka afslag på begge punkterna i Utskottets förslag.

Herr Lundberg: Redan då nya strafflagen vid 1863 års riksdag antogs, uttalades allvarliga betänkligheter, huruvida det föreslagna stadgandet att Konungens Befallningshafvande egde att förordna om förvandling af böter, skulle medföra åsyftad skyndsamhet. Dessa betänkligheter hafva också besannat sig och bestyrktes genom de vid nästpåföljande riksdag väckta motioner om återgång till hvad i berörda hänseende förut varit föreskrifvet. Emellertid äro förhållandena härutinnan uti olika län väsentligen olika. I det län jag tillhör måste uti ifrågavarande afseende sålunda tillgå, att, om någon å landet boende person blifvit af rådstufvurätt bötfäld, magistraten efter det från rådstufvurätten meddelats saköreslängd, deraf insänder utdrag till Konungens Befallningshafvande, med begäran att de ådömda böterna måtte uttagas. Sedan saköreslängdsutdraget från Konungens Befallningshafvande tillhandakommit vederbörande kronofogde och länsman, verkställs undersökning; och, för den händelse tillgång saknas hos den bötfälde, återkommer saköreslängdsutdraget till magistraten med åtecknad bevis om bristande tillgång.

Då erfordras från rådstufvurätten utslag eller domboksutdrag eller ett, å från landskansliet erhållen blankett tecknad, så kalladt domboksbevis, upptagande, utom hvad saköreslängdsutdraget innehållit, det lagrum, på grund hvaraf den ifrågavarande personen blifvit till böter fäld, och derefter får man åter vända sig till Konungens Befallningshafvande med begäran om böternas förvandling, hvarom å landskansliet meddelas beslut, hvilket derifrån öfverskickas till magistraten och måste genom förnyad skrifvelse till Konungens Befallningshafvande återsändas med anhållan om verkställighet, som inom landshöfdingsambetet i Halland anses tillhöra landskontorets åliggande. Då så måste ega rum, skulle genom det förslag Utskottet framställt alldeles icke någon olägenhet afhjelpas, om den bötfälde personen bodde i närheten af ett s. k. kronohäkte. När saköreslängdsutdrag, om än fullständigt, och tillförlitligt, icke anses tillräckligt, utan domboksutdrag eller utslag erfordras för bötesförvandling, torde bäst och lämpligast kunna undvikas omgång eller befordras skyndsamhet derigenom att förvandlingsstraffets bestämmande öfverlemnades åt Rådstufvurättens eller häradsrättens ordförande, hvilken lika lätt meddelade beslut derom som han expedierar utdrag af domboken, och då kunde exekutorn omedelbart öfverlemla den bötfälde till bestraffning, utan att behöfva vända sig till Konungens Befallningshafvande eller en tillsyningsman för att erhålla förvandlingsbeslut. Det af Utskottet nu framlagda förslaget grundar sig derpå att man, såsom i vissa län lär ske, skulle tillvägagå på så sätt att, när exekutorn genom undersökning hos en bötfäld person

*Angående
förvandling
af böter.
(Forts.)*

utrönt, att denne saknar tillgång till de honom ådömda böternas gäldande, exsekutorn genast inför honom till länsåktet. Detta är emellertid något som väl strider emot hvad enligt lag bör ega rum och åtminstone vissa exsekutorer anse icke tillåtligt. Justitieombudsmannen har ock i sin till innevarande års Riksdag afgifna berättelse uttalat att, innan förvandlingsbeslut blifvit meddeladt, kan icke den bötfälde lagligen inmanas i häkte eller der kvarhållas. Att vilja grunda ett lagförslag på en annan förutsättning eller ett antagande, att den bötfälde frivilligt låter sig införas, torde väl icke hafva skäl för sig. Förslaget är nog egentligen föranledt af det i Justitieombudsmannens embetsberättelse omnämnda förhållande, att på vissa orter ett större antal lösa personer sysselsattes vid mera omfattande arbetsföretag, i afseende hvarå särskildt omförmälts Sundsvall, der nu pågår uppbyggande af ett kronohäkte. Om ifrågavarande stadgandé der, på sätt tyckes förutsättas, skulle vinna tillämpning, skulle dock deraf följa, att en person, hvilken en söndag infunne sig i staden och för fylleri toges i förvar, komme att, såsom väl vore olagligt, kvarblifva i häktet icke blott till den tid, påföljande måndagsförmiddag, då stadens rådstufvurätt hade sammanträde, utan, om personen dömts till ansvar för nämnda förseelse, äfven under afbidan på utslagets expedierande och förvandlingsbesluts meddelande; hvarvid ock möter den omständighet att protokollets uppsättning, som för expediering af utslag erfordras, icke gerna torde kunna ske på samma dag eller sådant åtminstone icke åliga expeditionshafvanden. Följaktligen tror jag förevarande lagförslag vara grundadt på förutsättningar, som icke äro rigtiga, och jag kan derföre för min del icke godkänna detsamma. Äfven skulle kunna mot Utskottets förslag framställas den anmärkning, att, då Justitieombudsmannen i sin ofvan omförmälda berättelse föreslagit att, när utslag, hvarigenom böter blifvit ådömda, "*för verkställighet af motsvarande kroppsstraff*" ankommer till kronohäkte, skall tillsyningsmannen ega att om förvandlingen besluta. Lag-Utskottets förslag har sådan lydelse, att verkställigheten af utslaget eller åtgärd för uttagande af ådömda böterne kunde antagas åliga tillsyningsmannen vid kronohäktet.

Då ärendet till slutlig handläggning förekom i Utskottet, var jag der tillstades, utan att kunna egentligen deltaga i öfverläggningen; och uttalades dervid så många betänkligheter mot förslaget, att ett större antal af Utskottets ledamöter yttrade benägenhet att afstyrka detsamma och skulle Lag-Utskottet möjligen icke heller hafva framlagt något nytt förslag, om icke Utskottet ansett sig bundet af sitt förut afgifna betänkande samt hvad i afseende derå i Kamrarnes förekommit. På grund af hvad jag nu anført och Herr Presidenten Berg förut erinrat emot Utskottets förslag, får jag hemställa att samma förslag icke måtte af Kammaren bifallas.

Grefve Sparre: Det af Justitieombudsmannen i detta ämne framställda förslag är visserligen icke af någon synnerligt påfallande vikt, men det har likväl syntts Lag-Utskottet vara af den beskaffenhet att Utskottet icke kunde lemna det helt och hållet utan afseende.

*Angående
förvandling
af böter.
(Forts.)*

Då förvandlingen af böter till motsvarande fängelsestraff genom den nu gällande strafflagens antagande förflyttades från domstolarne, hvilka fordom hade detta åliggande, till Konungens Befallningshafvande, fann jag för min del redan denna förändring vara betänkelig och afstyrkte densamma, men som jag sjelf redan då tillhörde Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes antal, så misstänkte man att det å min sida skulle vara någon benägenhet att befria Kongl. Maj:ts Befallningshafvande från ett dem åliggande arbete. Summan häraf var emellertid att Riksdagen då gick in på förslaget, och från den stunden är förvandling af böter till motsvarande kroppsstraff ingenting annat än en verkställighetsåtgärd. Meningen med lagen var, efter min uppfattning, den, att en exekutor, som vid verkställighet af ett utslag, hvarigenom böter blifvit ådömda, funne att tillgång till deras gäldande saknades, helt enkelt skulle kunna taga den bötfälde och skicka in honom till läns-häktet, hvarefter hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelar förvandlingsbeslutet. Om nu en sådan åtgärd anses riktig, så är det också naturligtvis fullt konsekvent att på de orter, der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke sjelf finnes tillstädes, den person, som i hans ställe har tillsyn öfver häktet, verkställer denna förvandling, som, på sätt jag nyss nämnde, endast är att anses åsom en ren verkställighetsåtgärd.

Det var denna framställning Justieombudsmannen gjorde och Lag-Utskottet har icke funnit någon anledning att afslå densamma. Ut i denna framställning anföres exempelvis, huru man skulle gå tillväga vid förvandling af böter i Sundsvall, som ligger ganska långt aflägsset från länets residensstad, och der följden skulle blifva antingen den, att utslaget först skulle inskickas till Konungens Befallningshafvande för att förses med förvandlingsresolution och att exekutorn först derefter skulle få tillvarataga den bötfälde och insätta honom i häktet, eller också den, att exekutorn genast, då tillgång till böternas erläggande icke finnes, skulle häkta den bötfälde och låta honom i fängelset vänta till dess Konungens Befallningshafvande hunne meddela förvandlingsresolutionen, hvilket senare förfaringssätt ju icke kan vara med lag öfverensstämmande, enär den bötfälde finge sitta i häktet flera dagar under afbidan på förvandlingsbeslutet. Dessa förhållanden hafva också förmått Utskottet att göra den hemställan betänkancket nu innehåller.

Det är obestriddigt att, på sätt representanten på stockholmsbänken nyss yttrat, dessa tillsyningsmän vid kronohäktena icke alltid ega tillräcklig kunskap om lagen, för att man med full säkerhet kan lita på att de icke vid förvandlingen möjligen kunde begå misstag; men detta kan ju äfven hända sjelfva Konungens Befallningshafvande, och Utskottet har icke ansett det kunna befaras, att dessa misstag skulle blifva så betydliga, eller att tillämpningen af nu gällande bestämmelser angående förvandling af böter skulle vara så svår, att icke dessa tillsyningsmän skulle kunna sjelfve eller genom att rådföra sig med andra personer fatta sina beslut, utan att någon synnerlig våda skulle derigenom komma att uppstå.

Inom Utskottet har man meddelat den upplysningen att hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i vissa län den åsigt gjort sig gällande att

*Angående
förvandling
af böter.
(Forts.)*

en exsekutor icke är berättigad att genast till häktet inskicka en bötfäld person, som befunnits sakna tillgång till böternas gäldande, utan att han först måste ingå till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och anmäla att tillgång icke finnes, hvarefter, sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelat resolution om böternes förvandling, den bötfälde gripes och införpassas till häktet. Denna omväg är visserligen icke enligt min tanke öfverensstämmande med lagstiftningens mening, men jag har respekt för den mening att man icke får insätta en person i häkte förr än sådant blifvit genom utslag uttryckligen föreskrifvet.

I de län, der denna åsigt är förherrskande, eller att den bötfälde icke får häktas förr än förvandlingsresolutionen är meddelad, är den nu föreslagna förändringen alldeles öfverflödig, men för det fall, och det är det vanligaste, att en exsekutor anses ega att omedelbart häkta den bötfälde, då han saknar tillgång till böterna, kan detta stadgande vara särdeles lämpligt.

Ehuru jag således icke är någon särdeles varm anhängare af förslaget, har jag dock ansett att derigenom skulle kunna afhjelpas en olägenhet, som skäligen bör beaktas, och derfor har jag icke trott mig böra afstyrka samma förslag.

Om åter Kammaren hyser samma tvekan som Herr Berg här uttalat, må för min del förslaget gerna afslås. Jag öfverlemnar detta helt och hållet åt Kammarens bedömande, men tror icke, att bifall till förslaget skulle medföra någon våda, hvarföre jag också anhåller om ett sådant bifall.

Herr Torpadie: Inom Utskottet yttrade jag starka betänkligheter mot att biträda det förslag, som Utskottet nu framlagt, och om jag icke hörde till deras antal, som finna det besynnerligt om, sedan Utskottet en gång inkommit med ett förslag, men fått detsamma till sig återremitteradt, Utskottet nu andra gången skulle komma tillbaka med den förklaring, att det afstyrker allt afgörande i detta afseende, så skulle jag tvifvelsutan hafva biträdt Herr Grefve Mörners reservation. Jag skulle hafva gjort detta så mycket hellre som jag icke är personligen berörd af den handläggning Utskottet först gifvit åt frågan, då jag deri icke deltog. Jag ansåg mig emellertid böra biträda det slut, hvartill Utskottet kommit och jag tror mig så mycket mera kunna göra detta, som jag anser de betänkligheter, hvilka af en talare på stockholmsbänken blifvit framställda, ehuru särdeles beaktansvärda, dock icke vara till den grad grava, att de behöfva utgöra hinder för antagandet af Utskottets betänkande. Det torde väl icke böra lemnas helt och hållet ur sigte dels att de särskilda författningar, hvar efter bötesförvandling kan ifrågakomma, äro ganska få samt dels och förnämligast att det grannlaga uti denna åtgärds vidtagande torde vara så allmänt kunnigt, att kändedomen härom måste förutsättas såsom befintlig hos hvar och en, som har att tillämpa dessa författningar.

Hvad angår den både af Herr Lundberg och Herr Grefve Sparre vidrörda frågan om rätta tiden då en bötfäld men medellös person bör häktas, får jag bekänna, att jag anser tiden otvifvelaktigt vara den när det genom ett beslut blifvit bestämdt huru böterna skola för-

Angående
förvandling
af böter.
(Forts.)

vandlas. Jag anser det högst betänkligt att man, såsom, efter hvad jag hört, lärer förekomma på ett och annat ställe, går tillväga på annat sätt. Men icke en gång häruti torde ligga något hinder för antagandet af Utskottets förslag, då Utskottet i sjelfva verket icke yttrat sig i denna sak, utan "klämnen" uttryckligen innehåller att när ett *utslag*, hvarigenom böter blifvit ådömde, för verkställighet *ankommit* till kronohäkte, för hvilket särskild tillsyningsman blifvit af Konungen tillsatt, tillsyningsmannen skulle ega att om förvandlingen förordna.

Jag tror mig således hafva skäl att påyrka bifall till Utskottets föreliggande förslag.

Herr Treffenberg: I motsats till Lag-Utskottets ärade ordförande anser jag verkligen icke denna fråga sakna sin vikt. Det är nemligen för litet hvar af oss känt, att, just i följd af saknaden af en bestämmelse, som nu är i fråga att meddelas, en betydlig del af mindre förseelser, isynnerhet emot polisförordningar, fylleri- och bränvinsförsäljningsförordningarne o. s. v., i sjelfva verket blifva ostraffade. Vill man hafva fullkomlig visshet härutinnan, behöfver man endast följa med Länsstyrelsernas kungörelser, upptagande alla de efterlysta personer, hvilka icke kunnat anträffas för att affordras de dem ådömde böter. I Kammar-Rätten hvarest afskrifningsfrågorna pröfvas är naturligtvis bästa tillfället att göra sig derom förvissad. I vissa län plägar man samla dessa kungörelser och utgifva dem kvartalsvis; och jag kan försäkra, att de slutligen växa till små folianter. Troligen genomläsas de knappt af underexecutorerna, magistrater, kronofogdar och länsmän; och detta helt enkelt af det skäl, att det vore utan ändamål att söka i minnet inprägla dessa otaliga, ofta alldeles lika namn på de bötfälda personerna, utan vidare upplysningar än bötesbeloppen och domstolarne, som ådömdt desamma.

Det är också känt, hurusom till rådstufvurätternas måndagssessioner vanligen uppkallas en massa personer, som under föregående söndagar varit ute på hvarjehanda äfventyr, och för dervid begångna mindre förseelser ådömas bötesansvar. Hade då tillsyningsmannen öfver häktet rätt att sjelf genast förordna om dessa böters förvandling till motsvarande fängelsestraff, i händelse tillgång till böterna saknades, skulle dessa personer, såsom det sker i en poliskammare, kunna direkt afföras från sessionsrummet till häktet för undergående af förvandlingsstraffet. Men då hvarken rådstufvurätten eller tillsyningsmannen öfver häket eger sådan rättighet, måste dessa personer emellertid lösläppas och försvinna sedan från orten, utan att man derefter vidare får reda på dem. Jag har ofta varit i tillfälle att uppmärksamma, huru bristen på lagbestämmelser i det syfte, som nu blifvit ifrågasatt, gjort sig känbar i Westernorrland och i synnerhet i Sundsvall, der — såsom jag vid behandlingen af frågan om förändring i Förordningen om bränvinsförsäljning närmare får tillfälle att visa — fyllerilasten tilltagit i fasaväckande grad och der vanligen vid rådstufvurättens måndagssessioner en stor mängd personer fällas till ansvar för fylleriförseelser.

Det är intet tvifvel, att icke de af Herr Presidenten Berg anförda inkasten emot antagande af föreliggande förslag äro af gauska stor vigt, men för min del vill jag ej tillägga så stor betydelse åt de vådor, han påpekade och hvilka jag anser större naturligtvis för de bötfälde, än för tillsyningsmännen, då de förre äfventyra att få lida hårdare straff än eljest skulle blifvit fallet, om makten att förvandla böterna uteslutande låge hos personer, som hafva full insigt uti derom gällande författningar. Det är, som jag sagt, mera för dessas skull än för tillsyningsmännens, som jag anser det vara af stor vigt att söka förekomma, såvidt möjligt är, oriktig tillämpning af bestämmelserna rörande böters förvandling, och detta mål tror jag skulle kunna vinnas, om, i sammanhang med nu föreslagna lagens promulgerande, från Justitie-departementet eller Kongl. Maj:t utfärdades ett cirkulär innefattande en fullständig uppgift å alla de förordningar, i hvilka stadgas en annan grund för bötesförvandling än den allmänna, som innehålles i strafflagen. Vidare kunde enligt, min tanke, i samma cirkulär tillsyningsmännens uppmärksamhet fästas på hvad af dem borde iakttagas för att undvika misstag vid författningens tillämpning. Sant är väl att, såsom samme talare påpekade, vådan af denna frågas uppskjutande till ett annat år, då man jemväl kunde blifva i tillfälle att taga landtstatskomiténs i ämnet framställda förslag i öfvervägande, icke är synnerligen stor, och jag skall derföre icke, om Kammaren afslår Utskottets betänkande, känna mig synnerligen smärtsamt berörd af ett sådant afslag, men jag har endast velat fästa uppmärksamheten på att denna fråga icke är fullt så liten, som Lag-Utskottets ärade ordförande låtit påskina och att redan nu möjlighet synes förhanden att, derest Kammaren antager förslaget, i allmänhet förekomma vådor, som anses dermed förknippade.

*Angående
förvandling
af böter.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Enligt de yrkanden, som derunder framstälts, gaf Herr vice Talmanen propositioner såväl på bifall som afslag samt förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen. Votering blef då begärd, i följd hvaraf en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som afslår hvad Lag-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 31,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och utföll med 35 ja mot 101 nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Angående ett
föreslaget till-
lägg till § 5
i bränninstill-
verkningslagen.
(Forts.)

I punkten 2 hade Utskottet föreslagit, att Riksdagen måtte antaga följande

“Förordning angående förvandling af böter i särskildt fall.

Skola böter förvandlas efter 10, 11 eller 12 § Strafflagen eller efter särskild författning angående landets allmänna hushållning, och har det utslag, hvarigenom böterna blifvit ädömda, för verkställighet ankommit till kronohäkte, för hvilket särskild tillsyningsman blifvit af Konungen tillsatt, ege tillsyningsmannen att om förvandlingen förordna; och gälle, beträffande fullföljd af klagan öfver förvandlingsbeslutet och angående verkställighet deraf, hvad derutinnan är i afseende på Konungens Befallninghafvandes beslut stadgadt.“

Efter uppläsning af detta förslag anförde

Herr Philipsson: Jag hemställer att Kammaren måtte bifalla hvad Utskottet i denna punkt föreslagit. Båda punkterna i betänkandet sammanhänga nemligen med hvarandra, och då Kammaren godkänt den första, hvilken förutsätter bifall jämväl till den andra, hoppas jag att detta måtte af Kammaren lemmas.

Her Berg: Då jag yrkat afslag å första punkten i betänkandet, och jag ej heller finner det vara en nödvändig följd af antagandet af sagda punkt, uti hvilken endast föreslås, att 13 § i 2 kap. strafflagen måtte erhålladen förändrade lydelsen, att Konungens Befallninghafvande hade att förordna om förvandling af böter efter 10, 11 eller 12 §, *der ej för särskildt fall finnes anmärkunda stadgadt*, — att man måste antaga det föreslagna särskilda stadgandet äfven om det ej kan anses vara ändamålsenligt, nödgas jag för min del yrka afslag äfven å denna punkt.

För öfrigt, om man skulle bifalla Utskottets förslag, synes det vara nödvändigt att detta undergår en redaktionsförändring. I förslaget, sådant det nu föreligger, talas nemligen om “10, 11 eller 12 § Strafflagen“. Jag förmodar att Utskottet menar dessa §§ i 2 Kapitel nämnda lag; men som detta icke blifvit uttryckt, och det finnes hère 10, 11 och 12 §§ i Strafflagen, är det nödvändigt, att de, som yrka bifall till Utskottets förslag, tillika påyrka den rättelse deri, at efter 12 § insättes 2:dra Kapitlet.

Jag för min del yrkar dock afslag å nu föredragna punkten.

Med Herr Berg förenade sig Herr *Axel Bergström*.

Herr Philipsson: Jag ser att ett redaktionsfel blifvit begånget; ett fel, som sannolikt tillkommit vid korrekturläsningen. Jag yrkar derföre, att efter orden 12 § i förslaget måtte inflyta orden i 2:dra Kapitlet.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner blifvit framställda enligt de yrkanden, som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan med den förändring, att efter “12 §“ skulle insättas orden: “i 2:dra kapitlet“.

§ 10.

Förekom till behandling Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

Angående ett förslaget till tillägg till § 5 i bränvinstillverkningslagen
(Forts.)

Punkten 1.

I motion (N:o 53) hade Herr *Anders August Andersson* föreslagit, bland annat, att vid § 5 i nu gällande förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin måtte fogas ett tillägg af innehåll att, i händelse anmäld bränvinsbränning genom olycksfall afbrötes, den skulle kunna, å annat ställe och under samma kontroll som förut, utan hinder, fortsättas, om tillfälle dertill gäfvos, blott Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derom ofördröjligen underrättades.

Beträffande nämnda förslag var den hemställan af Utskottet gjord, att förslaget icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I anledning af hvad sålunda blifvit hemställt anförde motionären

Herr *Anders August Andersson*: I den 1:sta punkten af detta betänkande har den framställning, jag tagit mig friheten göra i den af mig väckta och till Bevillnings-Utskottets behandling hänvisade motion, blifvit af de värde herrarne inom samma Utskott ogillad.

Jag kan dock icke förstå hur sådant kunnat vara möjligt då denna min framställning är grundad på fullkomlig rättvisa och innehåller satsen, om hvilka jag tror att ingen menniska kan säga annat än att deras förverkligande är af nytta och nödvändighet påkalladt. Visserligen har Utskottet i sin motivering för sin hemställan om afslag å mitt förslag, yttrat att "i den omfattning, hvarmed vid de flesta brännerier bränvinstillverkningen numera bedrivs, lära väl de fall blifva ytterst *sällsynta*, då, efter det en anmäld och på uppgifvet ställe påbörjad tillverkning blifvit genom olycksfall afbruten, tillfälle skulle yppa sig att inom så kort tid derefter som erfordras fortsätta tillverkningen å annat närbeläget ställe, der jemväl bostad och kosthåll för kontrollör kunde beredas"; men jag trodde icke att det var möjligt att den högt aktade chefen för bränvinskontrollbyrån skulle vara så främmande för dessa förhållanden, att han icke hade kännedom om att sådana fall verkligen inträffat, dervid saknaden af de lagbestämmelser, hvarom jag nu väckt fråga, förorsakat vederbörande bränvinstillverkare ganska stora förluster. Det torde icke heller vara ur vägen om herrarne särskildt beaktade hurusom för kort tid sedan ett par dylika fall timade, nemligen *dels* vid Mjölby och *dels* vid Säter, hvilka ställen icke ligga inom det valdistrikt jag har äran tillhöra, utan inom herrar Carl Anders Larssons och Jonas Anderssons valdistrikt, och jag tror att chefen för nyssnämnda byrå erhållit kunskap om, huru dermed tillgått.

Utskottet har vidare i sitt betänkaude yttrat att, för den händelse bränvinstillverkningen skulle genom vådeld afbrytas, torde ock tillverkaren kunnat genom försäkring trygga sig för förlust i detta hänseende.

Angående ett
förelägg till
§ 5
i bränvinstill-
verkningsla-
gen.
(Forts.)

Ja i sådan händelse förefinnes ingen fara för att ej erhålla ersättning; men i de af mig här ofvan antydda fall inträffade skadan genom ångpannans exploderande, hvarigenom tillverkningen icke kunde fortsättas. I dylika fall blir förhållandet vanligen det, att råvaran finnes kvar utan möjlighet för egaren att kunna förbruka den samma, eller erhålla ersättning för den förlust som derigenom drabbar honom. Ehuru jag medgifver att dylikt icke skett på synnerligen många ställen, så bör man dock besinna, att, ehvad sådant händer på ett eller på flera ställen, förlusten för den enskilde som deraf drabbas dock är lika känbar. Vid Säter inträffade olyckan just som man hade avslutat mäskningen och inlemnad anmälan om tillverkningens avslutande, hvilken måste företagas inom fem dagar efter den i anmälan uppgifna tid. Här måste nu, till följd deraf att ångpannan tagit skada, tillverkningen afbrytas, hvarjemte tillverkaren, utom den förlust, som drabbade honom derigenom att han ej kunde tillgodogöra sig råvaran, hvilken fans i behåll, jemväl fick inbetala kontrollörsarfvodet för den tid, hvarunder tillverkningen sålunda blef instäld.

På dessa skäl vågar jag anhålla att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, ville bifalla mitt i ämnet väckta förslag.

Dessutom förstår jag icke hvarför man skall motsätta sig ett förslag, som afses afhjelpandet af en olägenhet, hvilket kan ske blott och bart genom ett förtydligande af en författning och hvarigenom staten ej kan lida något förfång, men väl de enskilde bränvinstillverkarne erhålla fördel. Den högt ärade chefen för bränvinskontrollbyrån har för icke länge sedan här i Kammaren framhållit, att det, som kunde lända den enskilde till nytta, äfven vore för hela landet gagneligt. Här är just fråga om något dylikt, då med mitt förslag afses att förhindra, det den enskilde må lida förlust, något hvaraf, som sagdt, hela landet kan draga fördel, men ingen lida skada. Jag ber härvid att få erinra, att genom min motion endast afses att bränvinsbrännare må få tillgodogöra sig den råvara, som vid olycksfallet redan är imäskad, icke att derutöver fortsätta med bränvinstillverkningen, och detta synes mig icke böra kunna möta några betänkligheter.

Utskottet har såsom skäl mot min motion framkastat svårigheten att på det nya tillverkningsstället bereda bostad och kosthåll åt kontrollören. Detta skäl torde emellertid icke kunna tillerkännas någon större betydelse, ty på den korta tid, hvarom här är fråga, torde kontrollören lätt nog kunna reda sig, och jag har dessutom aldrig kunnat föreställa mig, att folket är till för tjenstemännens skull, utan tvärtom tjenstemännen för folkets. Jag kan följaktligen icke annat än på det högsta önska bifall till min motion, men, då för ett sådant bifall en omredaktion af förordningen i vissa hänseenden måste vara erforderlig, anhåller jag nu om återremiss, på det att Utskottet måtte kunna taga frågan under förnyad handläggning.

Herr Talmannen, nu återkommen, lemnade härefter ordet till

Friherre A. H. Fock, hvilken yttrade: Lagen angående bränvinstillverkning föreskrifver, att den, som vill tillverka bränvin, skall minst fjorton dagar derförut hos Konungens Befallningshafvande derom göra anmälan, på det att kontrollör må hinna tillsättas, öfverkontrollören derom underrättas m. m. Nu har den ärade motionären föreslagit, att om till följd af olyckshändelse tillverkningen vid ett bränneri afbrötes, densamma skulle få fortsättas å ett annat i närheten befintligt bränneri, som för tillfället vore ledigt. Han har likväl icke från början framställt saken så, som han nyss gjort, ty i motionen heter det "fortsätta tillverkningen, hvilket måste anses vara något mera än att endast få därför använda den imäsning, han å förra bränneriet gjort.

*Angående ett
föreslaget till-
lägg till § 5
i bränvinstill-
verkningsla-
gen.*

(Forts.)

Jag erkänner att jag vid första påseendet fann förslaget så naturligt, att jag dervid icke såg några synnerligen stora betänkligheter, men vid närmare besinnande fann jag detta icke vara förhållandet. Först och främst synes någon tvekan förefinnas, hvad med "olyckshändelse" i verkligheten skall förstås. Den ena gången kan en ångpanna explodera, den andra gången ett spritrör, den tredje gången kan det vara vattenbrist, som förorsakar bränvinsbränningens afbrytande. Hvem är det nu som skall bestämma, när en olyckshändelse skall anses vara af den beskaffenhet, att bränvinstillverkningen, som derigenom afbrutits, skall få fortsättas å annat närbeläget bränneri?

Man säger visserligen, att, derest sådant tillåtes, ingen skada derigenom kan uppstå. Men det finnes likväl i den omförmälda författningen ett annat stadgande, som måste tagas i betraktande och som är af den beskaffenhet att motionen är långt ifrån att vara så enkel, som motionären antagit. Det heter nemligen i författningen, att vid hvarje bränneri måste tillverkas minst 3,000 kannor bränvin; i annat fall är det undertillverkning. Likaledes heter det, att då i följd af olyckshändelser tillverkningen måste afbrytas, sker afdrag för denna tid. Men då nu tillverkningen sker vid två brännerier, huru skall då författningen i detta fall tillämpas? Naturligtvis blefve genom bifall till motionen nödvändigt, att af dessa skäl flera paragrafer förändrades, så att de med hvarandra öfverensstämde. Skulle man åter för hvilken tillfällighet som helst få afbryta tillverkningen vid ett bränneri för att fortsätta den vid ett annat, kunde mycket väl hända, att man vid ett bränneri tillverkade 1,000 kannor, vid ett annat 1,000 och vid ett tredje likaledes 1,000 kannor. En liten olyckshändelse, hvarom endast en anmälan behöfde göras, utan att denna anmälan föranledde någon granskning, kunde lätt nog leda till ett sådant tillvägagående.

Dessa omständigheter i förening med svårigheten att på förhand lagstifta för alla möjliga små tillfälligheter, som kunna drabba en industri sådan som denna, hafva varit orsaken till att jag icke ansett mig för min del kunna understödja motionärens förslag och att jag icke heller nu kan annat än yrka bifall till Utskottets hemställan om afslag å motionen.

Herr Anders August Andersson: Hvad af den siste ärade talaren nu blifvit framhållet kan jag för min del icke gilla ty jag kan icke

Angående
ett förslaget
tilllag till § 5
i brännvins-
tillverknings-
lagen.
(Forts.)

inse att det bör möta någon svårighet att åt brännvinstillverkare medgifva rättighet att vid inträffande olyckshändelse å ett bränneri få å annat närbeläget sådant tillgodogöra sig den vid olyckstillfället imaskade råvaran, och detta utan att någon ny tillverkning å det senare stället må anses påbörjad. Jag kan icke tänka mig hvarför, om denna rättighet att å annat ställe tillgodogöra sig den beredda råvaran medgäfvos brännvinsbrännare, det skulle betraktas som om tillverkningen egt rum på två ställen, då det på senare stället endast är fråga om en *fortsättning* af den på det förra redan påbörjade behandlingen af råämnet.

Hvad derefter angår samme talares specificering af de olyckshändelser, som här kunna ifrågakomma, kan jag väl såsom sådana betrakta de af honom omnämnda fall, att ångpanna, spritror eller något dylikt förstöres. Det behöfves endast en obetydlig oförsigtighet, underlåtenhet att stänga en kran eller något sådant, och hela brännvinsredskapen kan springa sönder. Att deremot uppkommen brist på vatten skulle kunna såsom olyckshändelse betraktas, vill jag på det högsta bestrida, och den, som ej har nog förutseende att under alla omständigheter veta förskaffa sig tillräcklig kvantitet vatten, han må stå sitt eget kast.

Med hvad jag nu andragit, tror jag mig hafva ådagalagt, att mitt förslag är grundadt på ovedersäglig rättvisa, och det i trots af den motsatta åsigt, som inom Utskottet tyckts hafva gjort sig gällande, då ingen enda reserverat sig mot beslutet i denna punkt. Der måste alla hafva varit ense med den ärade talaren, som nyss hade ordet.

Jag fortsätter mitt yrkande om återremiss.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de yrkanden, som under densamma blifvit gjorda, och framställde enligt dem propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på återremiss. Den förra af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering likväl begärdes af Herr Anders August Andersson, skedde alltså nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 4, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarén återförvisat punkten.

Röstsedlarne afgäfvos, och befans vid deras sammanräkning, att 74 ledamöter röstat ja mot 24, som röstat nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Punkten 2.

Blef äfvenledes bifallen.

Punkten 3.

Utskottet hade hemställt:

att Herr Anders August Anderssons i förut omnämnda motion, N:o 53, framlagda förslag om rättighet för bränvinstillverkare att öfverlåta sin nederlagsrätt å annan person icke måtte af Riksdagen bifallas.

*Angående
öfverlåtelse af
nederlagsrätt.*

Herr Berg yttrade: Jag har icke begärt ordet för att framställa något yrkande, utan endast för att antyda det enligt min åsigt något missförstånd om nu gällande föreskrifters innehåll synes vara rådande. I motionen har blifvit hemställt, att "nederlagsrätten" måtte få på annan person öfverlåtas: och Utskottet säger, att det förmodar, att vid en sådan öfverlåtelse jemväl tillverkarens deremot svarande skyldigheter och ansvar skulle öfverflyttas å den, till hvilken öfverlåtelsen skedde; men, sålunda tänkt, innebure dock motionärens förslag, enligt Utskottets mening, en förändring af ganska omfattande och invecklad natur; hvarföre Utskottet ansett sig böra afstyrka detsamma. Då jag förmodar, att motionären icke åsyftat annat, än att det *bränvin*, som ligger på nederlag, skall få på annan person öfverlåtas med bibehållen nederlagsrätt, kan jag för min del icke förstå annat än att en sådan rättighet redan nu finnes, emedan det bränvin, som ligger på nederlag, ehuru pantsatt, fortfarande måste vara tillverkarens egendom, samt genom en sådan öfverlåtelse, statens rätt icke på något sätt kan förminska eller äfventyras. På denna grund och enär jag icke ser något hinder för att en dylik öfverlåtelse enligt nu gällande lag må ega rum, tror jag således att någon lagförändring i detta syfte icke är nödig.

Jag vill, som sagdt är, icke göra något yrkande; jag har endast velat nämna detta för att dermed antyda, det jag icke kan godkänna de skäl, hvarpå Utskottet grundat sitt afstyrkande af motionen.

Herr Anders August Andersson: Meningens med den i min motion gjorda framställningen har icke varit annan än den, som blifvit af den förre talaren antydd; men man har förut ansett, att en bränvinstillverkare icke egde rättighet att, med bibehållen nederlagsrätt, öfverlåta å annan person det bränvin, som finnes på nederlag. Nu har meningens varit, att den, å hvilken öfverlåtelsen skedde, skulle ega rätt att från nederlaget uttaga bränvinet inom den föreskrifna tiden. Emellertid, då mitt förslag i första punkten rönt så stort motstånd inom Utskottet, och icke heller af Kammaren bifallits, vill jag icke vid denna punkt göra något yrkande. Om jag här begärde votering, skulle det kunna hända, att jag blefve ensam.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos.

*Angående
ökadt arfvode
för kon-
trollörer.*

I *punkten 6* hade Utskottet framställt det förslag,

att 2:dra mom. af § 23 i nu gällande förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin måtte förändras till följande lydelse:

”2. Kontrollör erhåller under tiden af staten arfvode till följande belopp, nemligen:

vid tillsyn å 1 bränneri 6 kronor om dagen.

„ tillsyn å 2 brännrier 7 „ „ „

„ tillsyn å 3 d:o 8 „ „ „

(i stället för resp. 4, 6 och 8 kronor om dagen).

Rörande denna framställning yttrade

Herr O. B. Olsson: För min del kan jag icke bifalla, hvad Utskottet under denna punkt föreslagit i afseende å förhöjdt arfvode för bränvinskontrollörer. Här omnämnes visserligen en skrivelse från Konungens Befallningshafvande i Blekinge län, enligt hvilken i detta län skulle vara brist på kontrollörer; men, ehuru jag icke känner förhållandet i Blekinge län, vet jag dock, att i Kristianstads län, inom hvilket de flesta brännerierna finnas, och till följd deraf det största antalet kontrollörer erfordras, någon brist på sådana icke förefunnits. Inom sistnämnda län har en massa underofficerare, och deribland många skickliga personer, sökt kontrollörsplatser utan att erhålla dem; och detta skäl gäller således åtminstone icke för det län inom hvilket det mesta bränvinet tillverkas. Att det kanske skulle blifva några flera sökande till dessa platser, om, på sätt Utskottet föreslår, dagaflöningen blir större än hittills, betviflar jag icke, ty under nuvarande löneförhållanden kan det visserligen finnas en och annan kapten eller major som icke anser det löna sig att söka dessa befattningar. Hvad åter redbarheten beträffar, så tror jag denna kan vara lika stor hos en person som står på en lägre grad i samhället, som hos den som har en högre samhällsställning. Hvad slutligen beträffar dugligheten, så fordras det icke någon synnerligt stor grad af denna egenskap för att sköta dylika kontrollörsbefattningar.

På grund häraf yrkar jag, att kontrollörslönen icke måtte sättas till högre belopp än hvar till det för närvarande utgår; och yrkar jag följaktligen afslag å Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr *Johan Jönsson*.

Friherre A. H. Fock: Att Utskottets framställning i den föredragna punkten skulle röna motstånd, derpå var jag fullt beredd. Emellertid är förhållandet sådant att jag för min del, ehuru jag förut har varit med om att nedsätta kontrollörsarfvodet, nu på det varmaste måste förorda höjandet af detsamma till det belopp som Utskottet har

föreslagit. De fakta som Utskottet har förebragt äro verkligen af den beskaffenhet, att man synes böra väl tänka sig för innan man undandraget sig att göra hvad göras kan, för att söka afhjelpa ett ondt som håller på att inrota sig. Det är, sade den siste talaren, icke någon brist på sökande till kontrollörsbefattningar inom Kristianstads län. Detta är mig ingalunda obekant, men det är icke heller brist på sökande till enahanda befattningar inom Blekinge län, och äfven om kontrollörsarfvodet nedsattes ytterligare till tre eller två kronor om dagen, skulle sannolikt någon brist på kontrollörer icke uppstå. Men i sådant fall blir med detta som med annat i dylika fall, man får tjensten skött derefter. Vare det långt ifrån mig att vilja drifva den satsen att man kan höpa redbarheten och dugligheten. Det kan man icke, deruti instämmer jag med den siste talaren. Men det är alldeles gifvet, att när arfvodet för ett arbete är lågt, så blir antalet af sökande att välja på mindre, hvarigenom blir svårare att göra ett behöfligt urval af de bäste och lämpligaste. Det är alldeles icke gifvet, att de bästa för ifrågavarande platser äro att träffa bland afskedade kaptener och majorer, lika litet som att de sämste till samma syssla äro att träffa bland samma samhällsklasser. Kontrollörsarfvodet var för tjugu år sedan bestämdt till högst 10 kronor om dagen. Det nedsattes sedermera successivt till 8 och vidare till 6 kronor per dag, och bestämdes slutligen att utgå med ett belopp af från 3 till 5 kronor om dagen vid hvarje bränneri, hvarvid det skulle ankomma på Konungens Befallningshafvande att inom sistnämnda gräns bestämma arfvodesbeloppet, som då vanligen och nästan utan undantag fixerades till 5 kronor om dagen. Det var af denna anledning som Bevillnings-Utskottet vid 1871 års riksdag föreslog, att berörda arfvode skulle nedsättas till 4 kronor om dagen; men städse utgå med detta belopp.

Det är temligen förklarligt att vid handhafvandet af en kontroll, sådan som den nu ifrågavarande, man får mottaga meddelanden och upplysningar af sådan beskaffenhet att jag icke här kan eller ens eger rätt att anföra dem; men kunde och ville jag det samt egde rätt der till, så är jag säker på att här i allmänhet skulle vara ganska få som derefter skulle vägra den ifrågavarande förhöjningen. Dessutom ber jag herrarne väl besinna, att, efter hvad jag tror, Statsverket knappast har någon uppbörd eller inkomst som kostar mindre än denna.

Denna kostnad uppgick 1862 till $5\frac{2}{10}$ procent af hela den inkomst, staten hade af bränvinstillverkningsmedlen och häruti var inbegripet såväl arfvoden åt öfverkontrollörer, kontrollörer och vittnen, jemte resekostnadsersättningar m. m., som ock uppbördsprovision och remisslage åt landskontorens tjänstemän. 1865 hade kostnaden nedgått till $4\frac{3}{4}$ procent, 1868 till $3\frac{9}{10}$ procent, 1871 till 3 procent och 1873 till $2\frac{3}{4}$ procent af hela uppbörden. Hvad är väl orsaken till denna minskning i utgiftsprocenten? Jo den, att för hela kontrollen å bränvinstillverkningen icke är tillsatt en enda tjänsteman med fast lön, utan att dertill användas tillfälliga biträden med dagaflöning. Men det ligger i sakens natur att man då måste aflöna dessa personer någorlunda väl, på det att icke personalen småningom skall försämras och denna viktiga kontroll råka i händerna på mindre väl kända personer. Ty herrarne kunna

*Angående
ökadt arfvode
för kon-
trollörer.
(Forts.)*

Angående
ökadt arfvode
för kon-
trollörer.
(Forts.)

vara öfvertygade att för hvarje mindre välkänd person, som vinner anställning i egenskap af kontrollör, och för hvarje dåligt rykte, som kommer ut angående sättet för kontrollens utöfvande, så draga sig alla redbara män allt mer och mer för att vidare låta använda sig i och för kontrollen, synnerligen om ej ersättningen är någorlunda motsvarande hvad för andra uppdrag kan erhållas. Kommer den saken väl i gång, så följa snart tillverkare i samma spår. Det är nemligen klart att om kontrollen blir slapp och oärlig, den redbare tillverkaren icke i längden kan bestå täflan med den oredlige. Hitintills har bränvinsbränningen inom landet utöfvats nästan uteslutande af aktningssärdade och redbara personer, men om dessa i följd af en slapp kontroll, skulle hindras att fortsätta med handteringen och denna derigenom mera allmänt råka i händerna på annorlunda kvalificerade personer, skulle följderna deraf både i sedligt och finansiellt hänseende kunna blifva rent af olyckliga. För att i tid söka förekomma detta är det som jag tror, att Riksdagen icke bör rygga tillbaka för den kostnad, en tillfredsställande kontroll medför. Den ökade utgift, Utskottets förslag skulle medföra, i fall arfvodena höjas till föreslagna beloppen, torde komma att uppgå till omkring 90,000 kronor.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Jag deltog uti afdelningens arbeten och motsatte mig såväl der som vid ärendets föredragning i Utskottet den förhöjning, hvarom här är fråga. Jag tror nemligen icke att kontrollen blir bättre genom den föreslagna förändringen med afseende å kontrollörernas aflönande. Den som för några kronor mer eller mindre sätter sin heder på spel, kontrollerar icke mera redbart om kan får 6 i stället för 4 kronor i dagtraktamentet. Dessutom torde lämpliga och fullt redbara personer i tillräckligt antal finnas, som äro villiga att mot nuvarande arfvodet åtaga sig kontrollörsbefattningar vid brännerier. Erfarenheten inom Kristianstads län har utvisat att ansökningar till erhållande af dylika befattningar inkomma till Konungens Befallningshafvande i sådan mängd, att endast en del kunna erhålla platser. Bland dem, som icke blivvit använda, hafva funnits män, allmänt kända för redbarhet och duglighet. Jag tror således att man ej behöfver befara brist på lämpliga sökande till kontrollörsbefattningar.

Huruvida den anmärkning mot sättet för kontrollens utöfvande, som förstports från Blekinge län, är fullt tillförlitlig, lemna jag derhän. Åtminstone har jag hört länets representanter påstå motsatsen. Förr var arfvodet 10 riksdaler för hvarje dygn och då det sedermera minskades till 6, visade sig att samma personer ändå sökte kontrollörsbefattningarna och voro nöjda med den lägre aflöningen. Visserligen kan inträffa att äfven mindre lämpliga personer anmäla sig såsom sökande, och det torde äfven kunna inträffa att en bränvinskontrollör visar sig mindre lämplig för befattningen, men i så fall finnas ju andra sökande, hvilka kunna antagas. Jag tror derföre att den föreslagna förhöjningen i arfvodet icke är påkallad af brist på lämpliga

personer. utan att en god kontroll fortfarande kan åstadkommas med bibehållande af nuvarande aflöningsvilkor, och jag yrkar därför afslag å den föredragna punkten af Utskottets förslag.

*Angående
ökadt arfvode
för kon-
trollörer.
(Forts.)*

Herr Aug. Pettersson: Enligt min tanke har Bevillnings-Utskottet hemtat sitt förnämsta stöd för sitt tillstyrkande af den ifrågavarande förhöjningen i arfvodet åt bränvinskontrollörerna från den af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge län omnämnda och af öfverkontrollören derstädes intygade omständigheten, att man under senare tider vid brännerierna i länet måst, i brist på annat val, såsom kontrollörer anställa dertill ej fullt kvalificerade personer. Detta är ett sorgligt förhållande och tyckes verkligen visa, att arfvodena åt bränvinskontrollörerna inom nämnda län äro för låga. Dock förefaller det mig besynnerligt, att det endast skall vara inom Blekinge län, som det saknas personer, hvilka under ledighet från sina ordinarie befattningar vilja förtjena fyra kronor om dagen. Af uppgifterna i tidningarne å de personer, som sökte anställning såsom bränvinskontrollörer, tycker jag mig minnas varit kaptener, löjtnanter, öfver- och understyrmän, med flera sådana, hvilka man kan antaga varit fullt hemmastadda i räkning och skrifning och i följd deraf ock bort vara kvalificerade till skötandet af bränvinskontrollörsbefattningar. Lusten att förtjena penningar är nog lika stor hos den ene som den andre, och i detta fall beror tillförlitligheten enligt min tanke mindre på om man kan förtjena 6 eller 12 kronor om dagen, utan fast mer på hvars och ens eget samvete; det kan naturligtvis vara mer eller mindre rymligt hos olika individer.

Af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes skrifvelse och öfverkontrollörens intyg i ämnet synes det emellertid, som det skulle vara just i Blekinge län, som det öfverklagade förhållandet existerar. Det är verkligen ledsamt att det ej eger rum äfven inom andra län. Men hvarföre det är så i Blekinge län är svårt att veta. Det är möjligt att af brännerierna der det ena går med vinst och det andra med förlust och att dertill på de senare stälлена kontrollörerna blunda mera än deras kamrater på de andra. Det är emellertid något som är svårt att bestämdt säga.

Ett sätt att reglera saken ligger enligt min tanke i det af Herr Sven Nilsson i Efveröd väckta förslag, att till lättnad vid kontrollen öfver bränvinsbränningen använda särskilda instrument, som skulle anbringas vid hvarje bränneri. Visa sig dessa instrument fullt tillförlitliga och i öfrigt för ändamålet lämpliga, så ser jag intet hinder för att använda dem. Enligt författningen har Kongl. Maj:t rätt att ålägga hvarje bränvinsbrännare att anskaffa dylika instrument. Och befinnas de för dyra att bränvinsbrännarne skulle förpligtas att sjelfva anskaffa dem, så finnes ju den utvägen, att i det förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t om ny lag för bränvinstillverkningen, som förekommer längre fram i betänkandet, uttala den önskan, att staten måtte bestå det kostsamma instrumentet. Blevde det användt behöfde naturligtvis någon förhöjning i kontrollörsarfvodet icke ega rum.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten i hvad den afser förhöjning i arfvodena åt bränvinskontrollörerna.

*Angående
ökadt arfvode
för kon-
trollörer.
(Forts.)*

Herr Jöns Pehrsson: Jag ber att få iustämma med dem, som yrkat afslag å punkten; endast viljande påpeka det besynnerliga deri, att Utskottet sökt motivera sin hemställan med det påståendet, att ärlighet kan köpas för 2 kronor. Det är något som jag icke tror låter sig göra, och anser jag därför, att de nu för bränvinskontrollörerna fastställda dagarvodena böra bibehållas oförändrade.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Jag skulle gerna vara med om den ifrågasatta arfvodesförhöjningen, om deri låge någon garanti för att icke i alla fall mindre tillförlitliga personer blefve såsom brännerikontrollörer anställda. Såsom det torde vara bekant, äro Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverhopade af ansökningar till erhållande af dessa platser, och det är således godt tillfälle att bland de sökande välja redbara och fullt lämpliga personer. Skulle då någon gång inträffa, att ett mindre godt val göres, så anser jag felet härtill uteslutande ligga hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

Då jag således icke ser någon garanti för att det af Utskottet angifna målet kan vinnas genom förhöjning af kontrollörsarvodena, hvilkas tillräcklighet tvärtom bevisas af det i allmänhet stora antalet sökande till dessa befattningar, så får jag för min del yrka afslag å den föredragna punkten.

Herr Carl Aron Jönsson: Jag ber att få tillkännagifva, att jag inom afdelningen var med bland dem, som påyrkade den ifrågasatta förhöjningen. Jag anser nemligen bränvinskontrollörernas aflöning för knapp och att därför de liksom andra stateus tjenstemän böra hafva tillökning deri.

Det var egentligen icke därför jag begärde ordet, utan är anledningen härtill Herr Jöns Pehrssons yttrande om Bevillnings-Utskottets förmenta påstående, att man kan köpa ärlighet för två kronor.

Detta har Utskottet ej sagt. Tvärtom, om han hört ordförandens i Bevillnings-Utskottet sista anförande, så hade han ock hört att denne sagt att det icke är fråga om att köpa detta med den föreslagna förhöjningen. Jag föreställer mig likväl, att ju högre aflöningen blir bestämd, desto större tillgång kan finnas å mera kvalificerade sökande till dessa kontrollörsbefattningar. Vi hafva visserligen hört nämnas, att det skulle finnas en god tillgång på sökande inom Kristianstads län och att icke heller någon brist derå skall förekomma inom Blekinge län, men huru kvalificerade dessa äro, derom hafva vi fått en ledsam erfarenhet genom den skrivelse från Konungens Befallningshafvande i Blekinge län, som Utskottet åberopat.

En talare från Blekinge beklagade sig öfver att förhållandet icke vore detsamma i andra län som i Blekinge, men jag tror tvärtom, att man bör glädja sig derät, ty vore förhållandet sådant i andra län, som det uppgifves vara inom Blekinge län, så skulle detta sannerligen vara mycket att beklaga.

Om man genomläser Utskottets utlåtande i afseende å den föredragna punkten, så tror jag att man verkligen bör finna att Utskottet haft goda skäl för att framkomma med ifrågavarande förslag, och jag

är förvissad om att staten icke skall komma att lida någon förlust, om vi nu bevilja den föreslagna förhöjningen. Utan tvifvel komma flera dugliga och redbara personer, än nu är fallet, att anmäla sig såsom sökande till kontrollörsbefattningar, och bland dessa kunna då utväljas de lämpligaste.

Jag får för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Aug. Pettersson: Den siste ärade talaren nämnde, att jag skulle hafva beklagat mig öfver att förhållandet icke vore det samma i andra län som inom Blekinge, men så var icke min mening, utan jag ville beklaga att ett sådant förhållande ens skulle kunna förekomma i Blekinge län.

I öfrigt får jag upprepa hvad jag förut redan sagt, att i allmänhet kaptener, löjtnanter, konstaplar, öfverstyrmän och understyrmän anmäla sig såsom sökande till kontrollörsbefattningar, och dessa äro ovilkorligen mycket skickliga till att förestå sådana befattningar. Ja, jag tror äfven att det icke saknas löjtnanter från Gotlands nationalbeväring och andra dugliga personer bland de sökande.

Enligt min åsigt kan emellertid icke det öfverklagade onda afhjelpas genom att öka aflöningen, utan beror sådant endast på kontrollörens mer eller mindre rymliga samvete, ty vill han vara ärlig, kan han vara det lika väl om han har 4 eller 6 kronor i aflöning om dagen. Men vill han icke vara ärlig, så hjälper det icke, om man betalar honom två gånger eller flera gånger om så hög aflöning, som han nu har.

Jag yrkar fortfarande afslag å Utskottets hemställen i den föredragna punkten.

Herr Sandstedt: Jag har ingen annan anmärkning att göra mot Utskottets förslag än den, att, efter hvad det förefaller mig, Utskottet föreslagit en alltför ringa skilnad i aflöningen åt kontrollörer, som hafva tillsyn öfver ett och flera brännerier. Utskottet har nemligen bestämt denna skilnad till endast 1 krona. Om kontrollören likväl har en half mils resa mellan brännerierna, så får han betala denna skilnad i skjutspenningar, och ingenting återstår således såsom ersättning för det arbete han har med uppmätning af bränvin m. m. Jag tror derföre, att större skilnad i aflöningen bort hafva skett, så att arfvodesbeloppen blifvit satta till 5, 7 och 9 kronor i stället för af Utskottet föreslagna 6, 7 och 8 kronor.

Jag har emellertid icke något yrkande att göra.

Friherre A. H. Fock: Jag vill endast be att få besvara den anmärkning som den siste talaren gjorde derom att Utskottet i sitt förslag uppställt för liten skilnad mellan aflöningen för kontrollör som har tillsyn öfver endast ett bränneri och för den som har tillsyn öfver flera. Det kan visserligen vara fallet om afståndet mellan de särskilda brännerierna är så stort som en half mil. Men då tvenne brännerier äro belägna så långt från hvarandra bör icke samme kontrollör användas för tillsynen, ty afståndet mellan de särskilda brännerierna

*Angående
ökadt arvode
för kon-
trollörer.
(Forts.)*

Angående
 äkad arfvode
 för kon-
 trollörer.
 (Forts.)

bör icke vara längre än att den gemensamme kontrollören utan någon svårighet kan flera gånger på dygnet och till fots passera dem emellan. I allmänhet förekommer icke gemensam kontrollör för flera brännerier annorstädes än der dessa, såsom stundom är fallet i Kristianstads län, ligga helt nära intill hvarandra.

Efter jag fått ordet kan jag icke underlåta fästa uppmärksamheten på och uttrycka min glädje öfver den upplysning jag här fått om de många skicklige män, som i Blekinge söka kontrollörsbefattningar. Det visste jag förut, att der finnas många, som äro skickliga, och förfärligt vore det om sådana icke skulle finnas, men det behöfves icke att det är *många* utan endast *några* som sakna denna egenskap, för att der skulle kunna inrota sig ett ondt, som man bör göra hvad man kan för att afhjelpa. Jag ber att få upplysa hvad jag yttrade, då jag första gången hade ordet, att icke hos mig och icke heller eljest inom Utskottet någon tanke uppstått om att man skulle kunna för penningar köpa redbarhet, men hvad man vill köpa är flere personer som söka dessa befattningar, på det Konungens Befallningshafvande må hafva ett större antal att välja på; ty hvad beträffar det stora öfverflöd på skickliga sökande, som man här sagt vissa Konungens Befallningshafvande skulle hafva att tillgå, så vågar jag på grund af upplysningar, som jag varit i tillfälle inhemta, bestrida att så är förhållandet. Jag skulle nog också kunna regalera Kammaren med en uppräknig af "karaktererna" hos en del sökande, men jag tror icke att man deraf får någon ledning till bedömande af deras större eller mindre lämplighet för ifrågavarande befattningar.

Hvad slutligen särskilda kontrollapparater beträffar, så kunna sådana nog framdeles komma till användning, men att kasta in dem på brännerierna, endast på grund af 28 § i bränvinstillverkningslagen, anser jag skulle vara temligen hårdhänt, och för min del har jag derföre icke velat hos Kongl. Maj:t göra hemställan om vidtagande af en sådan åtgärd.

Herr O. B. Olsson: Då den ärade ordföranden i Bevillnings-Utskottet första gången hade ordet, nämnde han att för 20 år sedan arfvodet för kontrollörerna var bestämdt till 10 R:dr. Deruti misstog han sig dock visst något. Väl var maximum för aflöningen bestämd till 10 R:dr, men det fans också ett minimum af 5 R:dr. I 1855 års förordning angående vilkoren för bränvinstillverkning är kontrollörens arfvode nemligen bestämdt till minst 3 R:dr 16 skillingar och högst 6 R:dr 32 skillingar banko om dagen, och huru inom den stora latituden mellan detta minimum och maximum Konungens Befallningshafvande bestämde arfvodet var nog olika i olika län. Att afbräuningarne å statens inkomst på bränvinstillverkningen nedgått från 5 procent till 2 procent är väl hufvudsakligen att tillskrifva den företagna nedsättningen i kontrollörsarfvodet; men skall man nu åter höja deras arfvode såsom Utskottet föreslaget — hvilken förhöjning, enligt hvad Utskottets ordförande upplyst, skulle komma att medföra en förökad utgift af omkring 90,000 kronor — komma nog afbräuningarne att åter stiga

till 5 procent af inkomsten. Jag kan icke annat än fortfarande yrka afslag.

*Angående
öskadt arvode
för kon-
trollörer.
(Forts.)*

Herr Sven Andersson i Plöninge: Jag ber också att få yrka afslag å Utskottets betänkande i nu föredragna punkt.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de meningar, som förekommit, och i enlighet dermed framställda propositioner dels på bifall och dels på afslag, förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd omröstningsproposition, lydande sålunda:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i sjette punkten af utlåtandet N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Voteringen visade 95 ja mot 47 nej; och hade Kammaren således bifallit Utskottets hemställan.

Punkterna 7 och 8.

Blefvö jemväl bifallna.

Som tiden långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen af Bevillnings-Utskottets föreliggande betänkande till kl. 7 eftermiddagen, då enligt utfärdadt anslag detta sammanträde komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

(Gustaf Westdahl.

RÄTTELSER

i Andra Kammarens protokoll N:o 38.

Sid. 12 rad. 5 uppfir. *stär*: utbyta

läs: utbryta

„ 13 „ 11 „ „ motsatt förhållande „ motsatsförhållande.